Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ оқшоми

Ўзбекистон Компартияси Тошкент шаҳар комитети ва халқ депутатлари шаҳар Советининг органи

Газета 1966 йил 1 июлдан чиқа бошлаган. № 275 (7. 364) 1990 йил 1 декабрь, шанба Баҳоси 3 тийин

⊙ ОХУНБОБОЕВ номли бош кийимлар фабрикаси маҳсулотларига бўлган талаб йилдан-йилга ошиб бормоқда. Бунинг боиси корхонада ишлаб чиқарилаётган маҳсулотлар сифати тобора яхшиланиб бораётганлигидадир. Сиз суратда корхонанинг сифат аълочиси Зулфия Усмонхўжаевани кўриб турибсиз.

Т. Каримов сурати.

Меҳнат жамоаларида

Омилкорлар

«УЧҚУН» тўқимачилик-атторлик ишлаб чиқариш бирлашмаси шаҳримиздаги йирик корхоналардан бири. Бу ерда мингдан ортиқ киши меҳнат қилаётганлиги ҳам фикримизни исботлаб турибди. Корхонанинг бир нечта филиалларидаги ишчилар ҳали бу ҳисобга кирмайдилар. Биргина бош корпуснинг ўзида олтита цех фаолият кўрсатаяпти. Улар 50 турдан ортиқ маҳсулотларни ишлаб чиқаришади.

Бирлашма ишчилари 1983 йилдан бошлаб корхонада кескин бурилиш рўй берганлигини мамнуният билан тилга олишади. Унумдорлик ўсди, маҳсулот сифати ошди. Шунга яраша ишчи ва хизматчиларнинг ойлик маошлари ҳам кўпайди. Янги-янги маҳсулотлар ишлаб чиқарила бошланди. Албатта бу ўзгаришларнинг ҳаммасига корхонада техника тараққиётига кенг ўрин берилганлиги сабаб бўлди.

Бирлашмага янги ускуналар, турли жиҳозлар, йирик-йирик дастгоҳлар кириб кела бошлади. Дастлаб бир йўла бешта дастгоҳ янгиси билан алмаштирилди. Бу янгилик шарофати билан тўқиб чиқариладиган лентапарнинг сифати ҳам, унуми ҳам олдингисидан кескин фарқ қила бошлади. Натижада ўз-ўзидан ушбу маҳсулотга бўлган талаб ортиб борди.

Кейинроқ Австралиядан келтирилган линия ишга тушиши билан цех ишчиларидан 23 таси бошқа ишга ўтказилди. Яъни янги қурилма шунча ишчи кучини тежаш имконини берди. Ҳар сменада 11—12 минг рўмол босиб чиқариш имкони туғилди.

Корхонада янги маҳсулотлар сони кўпая борган сари турли-туман янги ускуналар ўрнатишга ҳам ўз-ўзидан эҳтиёж сезила бошланди. Масалан, бирлашма сочиқ тайёрлашни йўлга қўйиши муносабати билан АТМ-175 қурилмасидан саккизтаси ўрнатилди. Агар бу қурилманинг ҳар бири бир кунда 500 та сочиқ ишлаб чиқариш қувватига эга эканлигини айтсак шунча ускуна билан қанча маҳсулот ишлаб чиқариш ўз-ўзидан аён бўлади. Орадан бир йил ўтиб ана шундай дастгоҳдан яна ўнтаси цехнинг эски дастгоҳлари қаторидан ўрин олди.

Бирлашманинг тўқув цехи эса деярли қайта жиҳозланди. Бу ерда алмисоқдан қолган ускуналар чиқариб ташланиб янгилари ўрнатилди. Ҳозир бу ерда битта машина кучи билан 700—800 метр хом ашё тўқилмоқда.

— Бундан тўрт-беш йил бурун цехимизда ўнта янги ШВН-1 дастгоҳи ишга туширилди, — дейди бизга илғор бригада бошлиғи К. Йўлдошева. — Шундан кейин корхонада резина ишлаб чиқариш қуввати икки бараварга ошди. Тури эса олтитага етди.

Техника тараққиёти ҳисобига корхона йиллик режаларини ҳам йил сайин ошириб адо этмоқда. Ахир яқин йиллар ичида бирлашма 20 миллион сўмлик маҳсулот ишлаб чиқариш қувватига эга бўлганлигининг ўзи ҳам бу ерда кўплаб техник ўзгаришлар содир бўлганлиги, янгиликлар томон туб бурилиш ясалганлигини исботлаб турибди.

Бирлашмада сўнгги йилларда турли чиқиндилардан унумли фойдаланилаётганини ҳам таъкидлаб ўтмоқ жоиз. Истеъмол буюмлари ишлаб чиқарадиган цехда бир неча киши меҳнат қилади. Турли буюмларни бичиш-тикиш билан банд бўлган бу хотин-қизларнинг эътибори бир мақсадга — бугун кечагидан, эртага эса бугунгидан кўпроқ маҳсулот ишлаб чиқаришга қаратилган. Кичик жамоа турли миллат вакилларидан ташкил топганлиги билан ҳам эътиборлидир. Улар орасида рус, ўзбек, тожик, украин, татар, қозоқ халқи вакилларини учратиш мумкин. З. Танагарова, Ш. Каримова, Х. Лафтева, А. Метарина, Л. Воробейкина. Бу рўйхатни яна давом эттириш мумкин.

— Цехимиз аъзолари аҳил ва ҳамжиҳатлик билан иш олиб боришади, — дейди бизга кекса ишчи Л. В. Воробейкина. Шунинг учун кундалик режаларимизни 130—140 фоизга етказиб адо этаяпмиз.

Цехда ўн турга яқин маҳсулот тайёрланади. Ёстиқ жилди, стул устига тўшаладиган кўрпачалар, чойнак ёпғичлар шулар жумласидандир. Айниқса жамоа томонидан тайёрланадиган ҳар турдаги қўл сумкаларига бўлган талаб ортиб бормоқда. Цехда бир кунда шундай маҳсулотдан юздан ортиғи тайёрланади. Бу ерда ҳатто қийқим материаллардан фойдаланиш йўли ҳам ўзлаштирилган. Улардан болиш ичини тўлдиришда фойдаланилмоқда.

Бирлашмада ишчиларга яратилган шароит ҳам қувонарли. Бир йўла олтита автобус корхона ишчи-хизматчилари ихтиёрига бериб қўйилган. Бу машиналар ҳар куни корхона жамоасини уйдан ишга олиб келиш ва уларни сменадан сўнг яшаш жойларига элтиб қўйишга жалб этилган.

Бош корпус ва филиалларнинг ҳаммасида ошхона, озиқ-овқат ва сабзавот дўконлари ишлаб турибди. Маиший хизмат хоналари эса мижозларга хизмат кўрсатишга ҳозиру нозир.

Корхонанинг келгуси йил режаларидан ҳам қатор техник ўзгаришлар, янгиликлар ўрин олган. Булардан энг муҳими кам унум ускуналарни янгиси билан алмаштириш каби долзарб вазифалардир. Юқоридагилардан ҳозирги тараққиётимизни техникасиз тасаввур қилиш қийинлигини бирлашма жамоаси, маъмурияти, муҳандислари яхши билиши кўриниб турибди.

М. ОРИПОВ.

Кўзни қамаштиради

ҚОРАТОШ даҳаси қисқа муддатда беқиёс даражада ўзгариб кетди. Бу ерда кўплаб қаватли турар жой бинолари, маданий-маиший объектлар қад кўтариб, фойдаланишга топширилди. Шу кунларда даҳада бир йўла яна тўртта ўн икки қаватли бино бунёд этилмоқда. Куни кеча бу замонавий уйларнинг иккитаси фойдаланишга топширилди. Қолганларида ҳам ҳовли тўйлари яқин — пардозлаш ишлари жадаллик билан олиб борилмоқда.

Биз бу ерда илғор бригада бошлиқларидан Дилшод Каримов билан суҳбатлашдик. Бригадирнинг айтишича жамоада 28 киши меҳнат қилар экан.

12-трестнинг 49-қурилиш бошқармасига қарашли бу жамоа шу кунларда иккита кўп қаватли турар жой биноси ва уларнинг оралиғида эса болалар боғчасини бунёд этиш ишлари билан банд.

— Бир йўла тўртта объектда иш олиб боришнинг афзаллиги шундаки, — дейди бригада бошлиғи, — бу усул материаллар танқислиги вақтида айниқса қўл келар экан. Яъни бир бинода керакли бўлган ускуналар етишмай қолса бошқасига ўтиб ишни давом эттириш мумкин. Бунда ишда узилиш ҳам бўлмайди. жамоанинг кундалик даромадига ҳам зиён етмайди.

Бригада аъзолари кунлик режаларини 20 — 30 фоизга ошириб адо этишяпти. Улар томонидан ҳар ойда ўртача 100 — 110 минг сўмлик қурилиш-тиклаш ишлари бажарилмоқда. Бунёдкорлар орасида 25 — 30 йилдан бери бинокорлик касбини эгаллаб келаётган қўли гул қурувчилар кўплаб топилади. Улар қаторига Боқи Қосимов, Равшан Зокиров, Мансур Абдураҳмонов, Ҳасан Пўлатов, Суннат Мавлонов ва Суннат Тўлагановларни киритиш мумкин. Бу мураббий қурувчиларнинг ишлари ҳамиша сифатлилиги билан фарқ қилиб туради.

Орадан бироз вақт ўтгач даҳада яна ҳар бири 58 оилага мўлжалланган иккита 12 қаватли бино фойдаланишга топширилади.

С. СУЛТОНОВ.

Ўзбекистон Компартияси Ҳаракат дастури ва Устави лойиҳалари—муҳокамада

МУСТАҚИЛЛИК, ЯНГИЛАНИШ, ТАРАҚҚИЁТ

Ўзбекистон Коммунистик партиясининг «Ўзбекистоннинг сиёсий ва иқтисодий мустақиллиги, маънавий янгиланиш, ижтимоий адолат ва аҳолининг муносиб турмуш шароити учун» Ҳаракат дастури ҳамда Устави лойиҳалари барча партия ташкилотларида кенг муҳокама этилмоқда. Уларда билдирилаётган фикр ва мулоҳазаларни умумлаштириш, Ўзбекистон Коммунистик партияси XXII съездининг иккинчи босқичига тақдим этиш учун Тошкент шаҳар партия қўмитасида махсус ишчи гуруҳи тузилган. Бу гуруҳга раҳбарлик қилаётган шаҳар партия қўмитаси ташкилий-партиявий ва ҳуқуқий ишлар бўлими мудирининг ўринбосари А. С. Раззоқов мухбиримиз билан суҳбатда қуйидагиларни гапириб берди:

— Шаҳар коммунистларининг Ўзбекистон Компартияси Устави лойиҳаси тўғрисидаги таклифлари «Тошкент оқшоми» рўзномасида муттасил эълон қилиниб борилмоқда. Лекин Ҳаракат дастури лойиҳаси хусусидаги фикр-мулоҳазаларга етарлича эътибор берилмаяпти. Ҳолбуки, партия йиғилишларида Ҳаракат дастури лойиҳаси ҳам ишчанлик руҳида муҳокама этиляпти, кўпдан-кўп таклифлар айтиляпти.

Жумладан, «Ўзбексельмаш» ишлаб чиқариш бирлашмаси коммунистларининг фикрига кўра, ушбу Ҳаракат дастури **жумҳурият аҳолиси ўртасида асосан мафкуравий ва тарбиявий тадбирларни ўтказиш юзасидан Ўзбекистон Коммунистик партияси фаолиятининг асосий йўналишларини ўзида мужассамлаштириши керак.**

«Юлдуз» тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмаси партия йиғилишида коммунистлар лойиҳа биринчи бўлими 11-абзацига қуйидаги жумлани қўшиб қўйиш лозим, деб ҳисобладилар: **«Коммунистлар ҳукумат жумҳуриятдаги ҳар бир фуқаро шани ва қадр-қимматини ҳимоя қилиш кафолатини бериши ва амалда буни таъминлаши учун муттасил курашадилар».**

Асбобсозлик заводи коммунистлари жумҳурият иқтисодиётини тараққий эттиришда Коммунистик партия вазифаларини аниқроқ белгилаб қўйиш мақсадга мувофиқлигини таъкидладилар. Улар Ҳаракат дастури лойиҳаси иккинчи бўлимининг 7-абзацига **«Жумҳуриятни хом ашё етиштирадиган минтақадан тезроқ саноати тараққий этган давлатга айлантириш чораларини кўриш зарур»**лиги тўғрисидаги фикрни қўшиб қўйишни баён қилдилар.

Маъмурий буйруқбозлик услубига барҳам беришда Компартия етакчи роль ўйнаши зарурлиги ҳам кўрсатиляпти. Масалан, «Юлдуз» тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмаси партия йиғилишида коммунистлар **«Барча бўғинларда маъмурий-буйруқбозлик таркибини ва идоравий тазйиқни қатъий қоралаш ва бартараф этиш принципиал аҳамиятга эгадир. Ўзбекистон Компартияси марказнинг жумҳурият манфаатларини писанд қилмайдиган сиёсатига қарши кураш олиб боради»**, деб қайд этилиши лозимлигини айтдилар.

Маълумки, Ҳаракат дастури лойиҳасида Компартия қатор масалаларни энг биринчи вазифалар жумласига киритиш зарур, деб ҳисоблаши қайд этилган. Бектемир ноҳия партия ташкилотида ўтказилган давра суҳбатида таклиф этилган тадбирлар биринчи даражали вазифалар эмаслиги ҳақида фикр айтилди. Биринчи галдаги вазифаларни жумҳурият ҳукумат дастурини ҳисобга олган ҳолда қайта кўриб чиқиш зарурлиги таъкидланди.

Киров ноҳия партия қўмитаси коммунистлари билдирган фикрга кўра Ҳаракат дастури лойиҳаси тўртинчи бўлими 10-абзацидаги иккинчи жумлада қайд қилинган «ташкилий шаклларининг хилма-хиллигини» сўзларини **«усуллар хилма-хиллигини»** сўзлари билан алмаштириш даркор.

Резина-техника буюмлари заводи коммунистларининг Ҳаракат дастури лойиҳасига таклиф қилинган ўзгартиришлари ҳам диққатга сазовордир. Улар лойиҳа бешинчи бўлимига қуйидагиларни қўшиб қўйиш керак, деб ҳисоблайдилар: **«Ўзбекистон Коммунистик партияси меҳнаткашлар оммаси билан сиёсий иш олиб бориш, аҳоли турли қатламлари билан мулоқотда бўлиш санъатини эгаллашга даъват этибгина қолмасдан, корхоналар, муассасалар, жамоа ва давлат хўжаликлари, бошқа ташкилотлар ишлаб чиқариш жараёнида фаол қатнашишга чақиради.**

Коммунист ҳамма жойда ишлаб чиқариш жараёнида, жамоатчилик ишида ва турмушда авангардлик ролини эгаллаши зарур. Бу фаоллик Ўзбекистон Коммунистик партияси обрўсини тез орада тиклашга кўмаклашади». Шаҳар партия қўмитасига коммунистлар, барча меҳнаткашлар томонидан Ҳаракат дастури ва Устав лойиҳаларига ўзгартишлар киритиши тўғрисида билдирилаётган таклифлар келиб турибди. Улар умумлаштирилиб, Ўзбекистон Компартияси XXII съезди ҳукмига ҳавола қилинади.

Съезд ўз ишини тугатди

30 ноябрь куни жумҳурият комсомоли XXIV съезди ўз ишини давом эттирди.

Делегатлар Марказий Қўмита, тафтиш комиссияси ҳисоботларини, БЛКЁИ номидан Ўзбекистон ЛКЁИ кўрсатган ССЖИ халқ депутатлари фаолияти тўғрисидаги ахборотларни тингладилар ва улар юзасидан қарорлар қабул қилдилар.

Съездда Ўзбекистон Ленинчи Коммунистик Ёшлар Иттифоқининг Устави, «Комсомол мустақил ва гуллабяшнаётган Совет Ўзбекистони учун» Ҳаракат дастури қабул қилинди.

Съезднинг «Ўзбекистон ССЖда давлат ёшлар сиёсати тўғрисида»ги, «Ўзбекистон ССЖ Қонуни лойиҳаси ҳақида», «Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитасининг вазифалари ва ваколатлари ҳақида»ги резолюциялари, бошқа қарорлар қабул қилинди.

Шу куни Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитасининг ташкилий пленуми бўлди, унда И. А. Бибиков Ўзбекистон ЛКЁИ Марказий Қўмитасининг иккинчи котиби этиб сайланди.

Съезднинг якунловчи иш кунида БЛКЁИ Марказий Қўмитасининг биринчи котиби В. М. Зюкин қатнашди.

Шу билан Ўзбекистон комсомолининг съезди ўз ишини тугатди.

БИРИНЧИ ЎРИННИ ЭГАЛЛАШДИ

⊙ «ҚИЗИЛ ТОНГ» тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмасининг жамоаси Иттифоқимизнинг енгил саноати корхоналари ўртасида олиб борилган уч квартал бўйича мусобақада биринчи ўринни эгаллади.

Тўққиз ой ичида бирлашма жамоаси режага қўшимча 2 миллион 80 минг сўмлик халқ хўжалиги буюмларини тайёрлади. Бу аёллар ва эркаклар учун яна бир неча минг дона қўшимча кузги ва қишки пальтолардан тайёрланди, деган сўздир. Харидорларга маъқул бўлаётган бирлашманинг маҳсулотлари савдо шохобчаларида туриб қолаётгани йўқ. Аҳил жамоа шу йилнинг 4-кварталида яна бешта маҳсулотни ишлаб чиқаришга жорий этади.

УСТОЗЛАР САФИДА

⊙ «МАЛИКА» трикотаж ишлаб чиқариш бирлашмасида жуда кўп аёллар, айниқса ёш қизлар меҳнат қилишади. Уларнинг ҳар бири ўз меҳнат тажрибаси ва ишга бўлган муносабати билан ажралиб туради.

Ана шундай қизлардан бири Саида Рихсибоева. Ҳар бир ишга келган ишчи меҳнат фаолиятини бошлаш жараёнида қийинчиликларга дуч келади. Мана шундай вақтда жамоанинг роли жуда катта. Саидахонда ҳам шундай пайтлар бўлиб ўтган. 2-тўқув участкасининг тўқувчилари унинг бу ерда ишни давом эттиришига асосий сабабчилари бўлишган. Саиданинг корхонада меҳнат қилаётганига 10 йилдан ошди. Ҳозир у янги ишга келган ёш кадрларга иш ўргатмоқда, чунки у энди ўзи устоз.

Г. МАМБЕТОВА.

Шеърият боғи қандай бўлади?

⊙ ШАҲРИМИЗДА буюк мутафаккир Алишер Навоийнинг 550 йиллиги таваллудига тайёргарлик кўриш қизғин олиб борилмоқда. Шу боис Навоий билан боғланган жойларда юбилейга тайёргарлик кўрилмоқда. Бугунги кунда шеърият боғидаги Навоий ҳайкалини қайта таъмирлаш ва унинг ён-атрофини ободонлаштириш ишлари бошлаб юборилди.

Таъмирлаш ишларини «Гордорстройремонт» трестининг 1, 2-ремонт-қурилиш бошқармасидаги уч бригада олиб бормоқда. Виктор Бисчров, Феда Негай, Равшан Рустамов бошлиқ бригада азаматлари ўзларига бириктирилган жойларда ишни сидқидилдан бажаришмоқда.

Боғда қандай ўзгаришлар бўлади? «Юлдуз» бадиий-меъморчилик бирлашмасининг лойиҳаси билан яқиндан танишар эканмиз бу ерда катта ўзгариш бўлишлигини кўрамиз.

— Алишер Навоий ҳайкали ҳозирги турган еридан майдон ўртасига кўчирилади, — дейди биз билан суҳбатда қурилиш ишбошиси В. Озеров. — Ҳайкал баландлиги беш метр 80 сантиметрга кўтарилади. Унинг кўтарилган қисмига ҳозирги ҳайкал таъмирланиб ўрнатилади. Шунда ҳайкалнинг умумий бўйи 10 — 12 метрни ташкил этади. Боғнинг кўпгина ери гранит билан қопланади. Гуллар хиёбони ва яшил майдончалар ташкил этилади. Бу ердаги манзарали дарахтларнинг ортиқча шохлари буталаб тартибга келтирилади. Ҳайкалнинг олдидаги ҳозирги чоққина ҳавза ҳам таъмирланади.

Х. МИРЗАКАРИМОВ.

СУРАТДА: гранит ётқизувчилар бригадири Ф. Негай (ўнгда) ҳамкасби Т. Муҳиддинов билан. З. Усмонов ўз касбини улуғлаётганлардандир. У бажарган иш сифатли адо этилганлиги билан ҳамиша ажралиб туради. Қурилишнинг умумий кўриниши.

Муаллиф сурати.

ТО Бугунги кун нафаси

ЖУМҲУРИЯТИМИЗДА

⊙ Кеча Тошкентда Ўзбекистон ССЖ Фанлар академиясининг жумҳурият экологик муаммоларига бағишланган умумий йиғилиши бўлди.

⊙ Янгидан ташкил этилган Янгиобод шаҳар партия қўмитасининг ташкилий пленумида Г. И. Потатуев биринчи котиб қилиб сайланди.

⊙ Қўқонда хўрозлар жанги ўтказишга мўлжалланган 400 ўринли одатдан ташқари ўйингоҳ қурилди.

МАМЛАКАТИМИЗДА

⊙ Тожикистон Компартияси Марказий Қўмитасининг биринчи котиби Қ. Маҳкамов жумҳурият Президенти қилиб сайланди.

⊙ ССЖИ Бош прокурори Украина ССЖ прокурори эътирозларини асосли деб топса, Украина Олий Кенгашининг 21 нафар депутати суд жавобгарлигига тортилиши мумкин. Улар жумҳурият прокурорига бўҳтон қилишда айбланмоқдалар.

ХОРИЖДА

⊙ БМТ Хавфсизлик Кенгаши қабул қилган қарорга кўра Ироқ ўз қўшинларини 15 январгача Қувайтдан олиб чиқиши шарт. Бу қарорга Хавфсизлик Кенгаши 15 аъзосидан фақат Куба ва Яман қарши чиқдилар, Хитой эса бетараф қолди. Ироқ Хавфсизлик Кенгаши қарорини тан олмаслиги ва бажармаслигини баён қилди.

⊙ Болгария ҳукуматининг бошлиғи А. Луканов оппозициянинг тазйиқи натижасида истеъфога чиқди.

⊙ Эртага бирлашган Германия парламентига сайловлар бўлиб ўтади. Бу ерда 656 депутат ўрни учун 3696 номзод курашяпти.

Бугунги кун нафаси ТО

ШАРҚ ТАОМЛАРИ ИХЛОСМАНДЛАРИ УЧУН

● ЖУМҲУРИЯТ пойтахтининг Чилонзор районида Шарқ таомларининг ихлосмандлари учун «Сам-янг» ресторани очилди. Бу ерда корейс миллий таомларидан тотиб кўриш, банкет ёки юбилей тантаналарини нишонлаш мумкин. Янги корхона аҳолига хизмат кўрсатишни кенгайтиришни, шунчаки намунали овқатланиш жойини ташкил қилишни эмас, балки совет корейслари маданий марказининг бўлимини вужудга келтиришни режалаштирмоқда.

(ЎзТАГ).

ШАНБА ОҚШОМИДА

⊙ Насриддин Юсупов шаҳримиздаги қадоқлаш ва жойлаш-тажриба конструкторлик бюросида узоқ йиллардан бери меҳнат қилиб келади. У шу корхонанинг энг пешқадам слесарларидан биридир.

Ҳавас қилинг

«Йўлим равон бўлмаса-да, ҳалол бўлди»

дейди «Малика» трикотаж ишлаб чиқариш бирлашмасида кўп йиллар хизмат қилган, ҳозир маҳаллий аҳамиятдаги шахсий пенсионер Параҳат ая Йўлдошева.

⊙ Уруш бошланганида ая эндигина ўн саккизга кирган ўт-олов қиз эди. Унга ҳавас билан совчи қўйишни мўлжаллаб юрган йигитлар бирин-кетин урушга отланишди. Машъум уруш дастидан хўжаликда ишга яроқли эркак зоти ҳам қолмади. Ўрта ёшлиларни ҳам фарзандларини чирқиратиб урушга олиб кетишди. Фронт ортини мустаҳкамлаш, бутун бошли хўжаликни тебратиш қариялар ва аёллар зиммасига тушди.

* * *

ПАРАХАТ Йўлдошева уруш йилларидан бошлаб, ўн йил Юнусободдаги сабзавотчилик жамоа хўжалигида (ҳозирги номи «Ўзбекистон 50 йиллиги») турли вазифаларда ишлади. Аввалига комсомол қўмитаси котиби, сўнгра хотин-қизлар билан ишлаш бўйича ва ниҳоят чорвачилик бўйича раис муовини, боғча мудираси бўлди.

Бир қанча муддат боғдорчилик бригадасида ҳам бошлиқ бўлиб ишлади. Бу йиллар ўз одамлари, ўз ташвишлари билан хотирасига муҳрланиб қолди.

— Ҳар куни узум қуритардик, — деб хотирлайди Парахат ая. — Асосан қариялар билан аёллар ишлашарди. Ҳар бирлари саксон-тўқсон ёшли Йўлдош ота Шерматов ва Маҳкам ота Ражабовлар ишқорли сувга махсус тўқилган саватлардаги узумларни ботириб ивитиб беришарди, ёши олтмишдан ошган Зоҳида опа, Рухсор она, Меҳри опа, Нишон опалар узумларни сувалган ерга тўкиб қуритишарди.

— Шунча ишларни бошдан кечирибсиз. Қачон турмушга чиққансиз? Умр йўлдошингиз ким?

— Умр йўлдошим Туробжон Абдуазимов ҳам уруш жабрини чеккан одам. У кишини 1939 йили Финляндия урушига олиб кетишган. 1942 йили яраланиб, иккита қўлтиқтаёқда қайтиб келган эканлар. 1946 йили тақдиримиз боғланди. Тўқимачилик комбинатида, жамоа хўжалигида, сўнгра ўттиз йил машинасозлик заводининг қуюв цехида ишлаб, пенсияга чиқдилар. 1-гуруҳ ногиронилар.

Тақдир тақозоси билан Парахат опа Тошкентдаги пайпоқ-трикотаж фабрикасига ишга келиб қолди. Цехларни айланиб бичиқчилик касби маъқул бўлгач, шогирдликка қабул қилишди. Хосият Ҳакимовадан ҳунар ўрганиб, тез орада касбни пухта ўзлаштириб олди. Йигирма йиллик меҳнат фаолияти давомида бир неча директорлар алмашди. Ўн икки цех бошлиғини кўрди. Пайпоқ-трикотаж фабрикаси кенгайиб трикотаж фирмасига, сўнгра трикотаж ишлаб чиқариш бирлашмасига айланди.

Ўша йиллари Парахат опа оиласи билан баракда яшади. Шу ерда ўн етти йил умри ўтди. Аммо, толеидан, бахтидан нолимади. Уруш кўрган, мард инсон Туробжон ака уни ҳар дамда қўллаб-қувватлади. Керак бўлганда кир-чири-ю овқатигача қарашди. Жамоатчилик ишлари билан банд бўлганда, болаларига ҳам ўзи қаради. Бирор муддат бўлсин, улгурмаганини юзига солмади, ишига тўсқинлик қилмади.

Шу боисдан бўлса керак, Парахат опа фаол коммунист сифатида иш олиб борди. 1961 йили Тошкент партия конференциясида вилоят партия комитети аъзоси этиб сайланди. 1966 йили XV вилоят партия конференциясида обкомнинг тафтиш комиссияси аъзоси этиб, 1971 йили XVI вилоят партия конференциясида яна вилоят партия комитети тафтиш комиссияси аъзоси этиб сайланди. Албатта бу фаолиятни икки оғиз сўз билан айтиб бўлмайди.

Кунлардан бирида цехга камсуқумгина бир аёлни бошлаб келишди. Уни ҳеч ким шогирдликка олгиси келмади. Бошлиқ Парахат опага мурожаат қилди:

— Худди ўзингизга ўхшаган олтита болали аёл экан, иш ўргатасизми?

— Майли.

Аёл абжиргина, уқувли экан, тез ишга киришиб кетди. Опа суҳбатлашиб унинг саккиз боласи борлигини билиб олди. Шогирдлик муддатининг бир ойи ўтар-ўтмас бошлиққа мурожаат қилди:

— Адолат Юсупохунованинг саккиз фарзанди бор. Тезроқ шогирдликдан чиқаришимиз керак.

— Бизга олти болам бор, деганди-ку?

— Саккизталигини эшитиб, ишга қабул қилишмайди, деб ўйлаганда. Улгурмаганига ўзим ёрдам бераман.

Ҳозир Адолат Юсупохунова ҳам пенсияда.

* * *

Йиллар ўтди. Қанча сувлар оқиб кетди. Ҳозир Парахат ая пири-бадавлат онахонлардан. Ўзлари қуришган Бешқайрағоч даҳасидаги каттакон ҳовлида фарзандлари ва неваралари даврасида кексалик гаштини сурмоқдалар.

Яқинда аянинг олтмиш беш ёшга тўлган кунлари муносабати билан дўсту биродарлар, шогирдлар ва фарзандлар жам бўлишди.

— Катта ўғлим Акбар лимонарийда монтёр, Акром булка комбинатида чилангар. Зарифа тил-адабиёт муаллимаси, Саодат «Чевар» бирлашмасининг чеварларидан. Акмал машинист, Шоира савдо ходими. Ҳаммаларидан ўн икки неварам бор, — дейди Парахат ая бизга.

Аяни меҳнат кексаси, аҳил оиланинг бошлиғи, Акмал Икромов ноҳияси, Ойбек номли маҳалланинг маслаҳатгўйи сифатида 197-ўрта мактабга тез-тез учрашувга чақириб туришади. Шунда ўз хотиралари ҳақида ёшларга сўзлаб берадилар. Одоб-аҳлоқ ҳақида ибратли мисоллар келтириб, болаларни меҳр-оқибатли бўлишга, ҳалол яшашга, меҳнатсеварликка даъват этадилар.

43 йилдан буён партия аъзоси, меҳнаткаш, тиниб-тинчимас онахон Парахат ая Йўлдошева билан суҳбатимизни тугатар эканмиз, у кишига сиҳат-саломатлик, боқий умр, оилавий бахт тиладим.

Дилором СУЛТОНОВА,
кўп нусхали «Малика» рўзномаси муҳаррири.

Тарихнинг ўқилмаган саҳифалари

НОТАНИШ ФУРҚАТ

Зокиржон Холмуҳаммад ўғли Фурқат деганимизда улуғ ўзбек маърифатпарвар шоири кўз ўнгимизга келади. Жумҳуриятимиз Президенти И. А. Каримовнинг шахсан ташаббуси билан халқимизнинг қатор буюк сиймолари, шу жумладан Фурқат таваллудининг 130 йиллигини нишонлаш арафасидамиз. Дарҳақиқат, Фурқатнинг ўзбек маърифатчилигига қўшган ҳиссаси беқиёсдир. Шу билан бирга дарбадар шоир ҳаёти ва ижодининг ҳали очилмаган қирралари ҳам беқиёс. Улар маълум сабабларга кўра кенг жамоатчиликдан четда сақлаб келинди. Бугунги ошкоралик даврида бу қирралар кўзга ташлангандек бўлади. Бизнинг суҳбатимиз ҳам худди шу хусусда.

— Домла, биз шу кунгача ўз тарихимизни бузиб ўргандик. Чунончи, шу кунгача ўзбек маърифатпарварлиги XIX асрнинг иккинчи ярмидан бошланган, деб тушунилган. Маълум бўлишича, у минг йиллик тарихга эга экан...

— Тўғри айтдингиз. Манбаларга мурожаат этсак, Юсуф Хос Ҳожибнинг «Қутадғу билик» асарида айнан шу масала ўртага қўйилганлиги маълум. Масалан, профессор А. Саъдийнинг 1925 йилда чоп этилган «Амалий ва назарий адабиёт» дарслигида Юсуф Хос Ҳожибни адабиётимизда оқартиш фикрчилик, яъни маърифатпарварлик оқимининг отаси деб ҳисоблаган эди. Кейинчалик бу гаплар ёддан кўтарилиб кетди. Ваҳоланки, Юсуф Хос Ҳожибдан сўнг Аҳмад Яссавий, Навоий, Бобур, Машраб ва бошқа кўп ижодкорлар меросида маърифатпарварликнинг ёрқин ва кўркам намуналари мавжуд эди.

— Шуни айтиш керакки, ўша даврда маърифатпарварликни дунёвий ва диний йўналишларга ажратишган...

— Худди шундай. Диний йўналишдаги маърифатпарварлик ҳам инсонларда яхши фазилатларни камол топтиришга ҳисса қўшган. Лекин мамлакатда мафкура ишлари бир ёқлама олиб борилгани натижасида диний маърифатпарварликка қараш ғоят салбий бўлган. Айрим ташвиқотчиларнинг диндан бехабарликлари туфайли оддий замонасозлик талабидан келиб чиқиб Ислом динини диний мутаассиблик билан қориштириб юборганлар. Кўпгина «тадқиқотлар»да гўё дин қўшиқ ва куйни, сураткашликни харом деб ҳисоблайди деган, шеъриятни шайтон васвасасига яқин бир иш деб ҳисоблайди деган даъволар қалаштириб ташланган.

— Шуниси ҳам борки, янгича йўналишдаги ўзбек маърифатпарварлари аввало ўз халқларининг бой маданий меросини пухта эгаллашни, шундан кейингина бошқа халқлар, айниқса рус халқи фан-техникаси, маданияти ва тили билан шуғулланиш зарурлигини қайта-қайта таъкидлаганлар...

— Масалан, Фурқатнинг энг яқин дўсти Сатторхон Абдулғаффоров Туркистон вилоятининг рўзномасида ишлай бошлаган дастлабки ҳафталардаёқ масаланинг шу томонига алоҳида эътибор берган: «Аввало бизларга лозимдирким, бобо ва аждодимизнинг тараддудлари билан ошкора бўлинган илмларни таҳсил қилмоққа ружу қилмоқ. Чунки бизларга уят ва айбдурким, бизларнинг бугунги олимларимиз илм бобида баланд даражада туриб, бошқаларга таълим бериб турган ўлсада, бизлар ҳамма халқдан пастлик мақомида қолсак.

Мазкур мақсудни ҳосил қилмоққа Ўрусия халқининг тилини билмоқ ҳам ҳеч бир зарар еткурмас эрди балки фойда еткурур эрди».

Биргина Сатторхонгина эмас, Фурқат, Рожий Марғилоний, Тошхўжа Асирий, Мирзо Бухорий, Шарифхўжа, Муҳитдинхўжа, Саид Расул Азизий сингари ўша даврнинг бошқа йирик маърифатпарварлари ҳам бу масалага етарли эътибор берганлар. Масалан, Шарафутдин Али Яздий «Зафарнома»сининг жаҳонда ягона мукаммал нусхаси Худдий Муҳиддинхўжа туфайли барча халқларнинг мулки бўлиб қолди. ЮНЕСКОнинг қарори билан 1973 йилда нашр этилди. Шарифхўжа эса Низомий «Хамса»сининг 1492 йилда кўчирилган, кўплаб ажойиб миниатюраларга эга бўлган нодир нусхасини Петербург халқ кутубхонасига жўнатди. Рожий Марғилоний туфайли Умар Шайхнинг илм учун ғоят қимматли ёрлиқлари Бартольд, Мелиоранский сингари машҳур шарқшунослар томонидан ўрганилиб, улар ҳақида тадқиқотлар яратилди. Фурқатнинг ўзи бир томондан рус классик шеърияти билан ўзбек ўқувчиларини, шарқ шеърияти билан рус ўқувчиларини таништириш юзасидан катта ишлар олиб борганлиги «Шоир аҳволи ва шеър муболағаси хусусида», «Илм хосияти» ва бошқа асарларида сезилиб турибди. У ўзбек халқининг қадимий удумлари — тўй, аза, гап-гаштак ҳақида нодир асарлар яратиб, рус ўқувчиларига тақдим этмоқчи бўлган.

— Шу билан бирга Фурқатнинг ўз халқини, ўз юртдошларини янги замон илм-фанидан тўла баҳраманд этиш ва шу орқали жаҳоннинг энг илғор халқлари даражасига кўтариш йўлидаги қизғин фаолияти Туркистондаги чор амалдорларининг ва бошқа қора гуруҳчиларнинг ғазабини қўзғаши турган гап эди...

— Бу ҳақда қатор ҳужжатлар мавжуд. Чунончи жумҳурият Марказий Давлат архиви органларида Н. Остроумов ва унинг атрофидаги кишиларнинг Фурқатга салбий муносабатда бўлганлигини кўрсатувчи анчагина материаллар мавжуд. Масалан, Остроумов бир ўринда Фурқатни «сўзнинг ҳақиқий маъносида қашшоқ» деб камситса, бошқа бир ўринда ўзининг буюртмасини бажармаганлиги учун нохуш гаплар айтади...

Остроумовнинг топшириғига биноан Фурқат билан Ёркентда учрашган бир реакцион рус зиёлиси унга Тошкентга ёзган бир мактубида «Зокиржоннинг поэзияси менга ёқмади, чунки мен Фурқатнинг самимийлигига қаттиқ шубҳадаман, менинг ўйлашимча у Россияни севмайди» дейди. Бу ўринда Остроумовнинг гумаштаси Фурқатнинг чор амалдорларига, келгинди реакционерларга бўлган нафратини атайлаб бутун Россияга йўяди.

— Домла, шу ўринда яна бир масала бор. Фурқатнинг асарларида танқид яширининиб ётади. Уни сезиш жуда қийин. Шундай эмасми?

— Фурқат ҳамма нарсани ошкора, ўз номи ила айтиш йўли билан бормайди. Чунки у ўз она юртида яшаганда ҳам, чет элларда истиқомат қилган кўп йилларда ҳам, ҳамма вақт чор амалдорлари ва уларнинг жосуслари диққат марказида эди. Иккинчидан, у яратган асарларнинг аксар қисми Туркистон вилоятининг рўзномасида чоп этиш учун мўлжалланган эди. Рўзнома эса Туркистон генерал-губернаторининг шахсан кундалик назорати остида бўлган. Ҳужжатгоҳ материалларининг кўрсатишича, рўзнома ҳар бир сонининг мундарижаси ва макетини генерал-губернаторнинг шахсан ўзи кўриб, тасдиқлаб берган. Аҳвол шундай бўлгач, Муқимий, Завқий, Анбар отин, Аваз ва бошқаларнинг асосан тор доиралар учун мўлжалланган асарлари каби ошкора танқид Фурқат асарларида имкондан хориж нарса эди. Шу туфайли Фурқат асарларида танқид матннинг тагида ҳамиша қалин парда остидадур.

«Шуни айтиш керакки, — деб ёзган эди машҳур рус ёзувчиси И. С. Тургенев, — ўз сўзини билинтирмаслик услубини ва санъатини ривожлантиришга цензура жуда катта ёрдам беради. Цензуранинг тўсиғидан асабийлашган одам уни енгишни хоҳлайди ва бунда деярли ҳамиша муваффақият қозонади.

Рамзли сўз ҳаяжон кураш изларини сақлаб қолади. Оддий баёнга нисбатан унда эҳтирос кўпроқ бўлади. Рамзий фикр сўзнинг қудратини оширади. Яланғоч фикр эса идрокни жиловлайди. Ёзувчи қанчалик эҳтиёт бўлиши зарурлигини тушунадиган ўқувчи уни диққат билан ўқийди. Ўқувчи билан муаллиф ўртасида яширин алоқа пайдо бўлади: бири нима ёзганини яшириб туради, иккинчиси эса тушуниб туради». Фурқат худди ана шу йўлдан боради ва:

Ёзармиз басе шод бўлса кўнгул,
Ваё ғамға мутод бўлса кўнгул.
Наҳол ўлса анга мувофиқ қилиб,
Яна рамзи мазмунга лойиқ қилиб, — дея ўз ўқувчисини аввалдан огоҳлантиради ва ҳамиша рамз ишлатади.

— Лекин баъзи «олимлари»миз Фурқатни диндорликда, тақдирга ишонишда айблашдан нарига ўтмаган эдилар...

— Тўғри, одатда мусулмонлардан бирининг бошига катта мусибат тушса, унга хайрихоҳлик билдирган одамларнинг сўзларига жавобан мусибатда қолган киши худди Фурқат айтганидек, «Ҳақ-таолло иродаси билан бўлди» деб жавоб беради. Фурқатнинг нозик санъаткор сифатида бундай йўл тутганлигини ўша даврдаги муштарийларнинг ҳаммаси яхши тушунган бўлиши керак.

— Демак, ҳали Фурқатнинг босилмаган асарлари кўп бўлиши керак?!

— Албатта. Фурқат бизга жуда бой мерос қолдирган. Агар Фурқатнинг ҳозиргача совет ўқувчилари ҳукмига ҳавола этилган асарларидан кўра босилмаганлари кўпроқ эканлигини айтсак, бу масала янада равшанлашади.

Иккинчи томондан, нашр этилганлари ҳам асосан мафкура соҳамиздаги танг бир вазият тақозоси билан жуда кўп қисқартирилиб, ўзгартирилиб нашр этилган. Масалан, Фурқат шеърий мактубларинингноширлар қўлига тушганларининг бирортаси ҳам тўла нашр этилмаганлигини, ҳатто «Акт мажлиси хусусида», «Виставка хусусида», «Суворов», «Гимназия», «Тошкент шаҳрида бўлган нағма базми хусусида» сингари янгича маърифатпарварлик йўналишидаги асарларининг бирортаси тўла нашр этилмаганлигини айтиш кифоя. Мисол, «Сабоға хитоб» шеърий мактуби Фурқат қалбига энг яқин 28 дўстининг феъл-атвори, касбкори, уй-жойи, шеъриятга муносабати ва бошқалар ҳақида маълумот беради. Асли 280 мисра бўлган бу асарнинг ўзбекча нашрларида 200 мисрадан камроқ, русча нашрларда эса 140 — 150 мисрада нашр этилган, холос.

— Шу жиҳатларни ҳисобга олиб, Фурқат меросидаги барча намуналарни асл нусхага энг яқин даражада нашр этиш ва ҳали ўқувчилар ҳукмига ҳавола этилмаган асарларини ҳам ўз эгаларига етказиш керак экан-да!

— Ҳа, ҳали фурқатшуносликда ўрганиладиган масалалар, аниқлик киритишни талаб этадиган жиҳатлар кўпки, уларни янги-янги истеъдодли тадқиқотчиларни жалб этган ҳолдагина амалга ошириш лозим.

⊙ Суҳбатдошимиз Шариф Юсупов 1928 йилда туғилган. 1958 йили Низомий номидаги Тошкент педагогика илмгоҳини имтиёзли диплом билан тугатган. 1975 йилдан ТошДД филология куллиётининг ўзбек нодир адабиёти кафедраси доценти. Шу йил июль ойида филология фанлари доктори илмий даражаси учун диссертацияни ёқлаган фурқатшунос олим.

— Одамлар орасида турли мулоҳазали фикрлар юради. Масалан, Туркистон генерал-губернаторининг келини Светлана Николаевна билан Фурқат ўртасида бўлган ишқ можароси исботланганми? Фурқатнинг бадарға қилинишига шу нарса сабаб бўлганми?

— Йўқ, Светлана Николаевна билан бўлган «ишқ можароси», уларнинг интим муносабати далилланмаган. Гап шундаки, Светлана Николаевна 1890 йилнинг 28 декабрида Тошкентга келган. Орадан уч ҳафта ўтгачгина унинг уйидаги балда Фурқат иштирок этган. Фурқат кейинги балда ҳам иштирок этган. Лекин ҳар иккала балда ҳам Светлана билан гаплашганда унинг эри ҳозир бўлган. Фурқатнинг у билан бошқа учрашувлари бўлганлиги маълум эмас.

— Унда шоирнинг чет элга кетиши сабаби нимада?

— Фурқатнинг чет элга кетиш сабабларини бу интим муносабатлардан эмас, балки унинг бутун фаолияти чоризмнинг Туркистонда юргизган сиёсатига моҳият эътибори билан зид келганлигидадир. Шунингдек, ўлкада етилиб келаётган катта халқ қўзғолони (1892 йил вабо қўзғолони)да шоирнинг Шарифхўжа, Иномхўжа, Аҳмадхўжа, Муҳиддинхўжа сингари дўстлари билан етакчилик қилиш эҳтимоли генерал-губернаторлик амалдорларини ҳавотирга солганлигидан излаш менимча ҳақиқатга тўғри келур эрди.

— Унинг она юртига қайта олмаслиги ҳам Туркистон генерал-губернаторлигидаги ва Петербургдаги амалдорларнинг ишлатган кўпдан-кўп ҳийлаларининг оқибати бўлган десак янглишмаймиз, шундай эмасми, домла?

— Ҳақ гап. Гап шундаки, бу Ёркентдаги Россия мусулмонларининг оқсоқоли Комилжонбойга расмий котиб сифатида боғлаб қўйилганлиги ва лавозимни ташлаб кетиш имконияти бўлмаганлиги билан ҳам алоқадордир.

— Дарвоқе, ўрта мактаб дарслигида Фурқат ижоди ярим-ёрти кўрсатилган...

— Шубҳасиз, бу гап чин ҳақиқат. Бу ўша давр нуқтаи назаридан, мафкурамиз туфайли кўп нарсалар қор остида қолган, унинг ижоди бутун мураккаблиги бўйича кўрсатилмаган.

— Баъзи манбаларда унинг Тошкентда бўлган йиллари ҳам бузиб курсатилади.

— Аслида Фурқат Тошкентда 1889 йил 15 июндан 1891 йил 14 майгача яшаган.

— Шариф Юсупович, рухсатингиз билан сўнгги саволга ўтсак. Айтишларича, Фурқат машҳур ўзбек ҳофизи Тўйчи Ҳофизнинг тўйида иштирок этган экан...

— Ҳақиқатан Фурқатнинг Тўйчи Ҳофиз билан дўстлиги тарихий факт. Фурқат Тошкентда яшаган 1890 йилда Тўйчи Ҳофиз уйланган эди. У ўзининг ҳаммаҳалла дўсти Мансур қорини Кўкалдош мадрасасидан тўйга айтиш учун борганида Мансур қори укасининг Гуручқоппондаги дўконида экан. У ерда Мансур қори билан бирга қўқонлик мусофир шоир Фурқат ҳам ўтирган экан. Тўйчи Ҳофиз тўйга иккаловларини баравар таклиф қилади. Фурқат бир қадар ийманиб, Кўкалдошдаги мадрасада қолади. Тўйга ёлғиз келган Мансур қорини кўрган Тўйчи Ҳофиз ундан аҳволни билгач, дарров Фурқат ҳужрасига ўзининг Раҳмат исмли укасини юборади. У мадраса ҳужрасидан Фурқатни топиб, тўйга олиб келади. Шундан кейин Тўйчи Ҳофиз билан Фурқат ўртасида мустаҳкам муносабатлар ўрнатилади. Ҳатто у Тўйчи Ҳофизга бағишлаб махсус мувашшах — ғазал битади. Бу ғазал биз томонимиздан бир неча марта эълон қилинган. Шундан кейин Тўйчи Ҳофиз репертуаридан Фурқат ғазал ва мухаммаслари жуда катта ўрин эгаллайди.

1912 йилда Тўйчи Ҳофиз ўз маблағи ҳисобига «Армуғони Хислат» баёзини нашр эттирар экан, репертуаридаги Фурқат асарларидан ўн чоғлисини унга киритади ва умрининг охиригача Фурқат ғазалиёти бу машҳур хонанда ижодида жуда катта ўрин тутган.

Суҳбатдош
Тўхтамурод ТОШЕВ.

Шанба фельетони

Хамир учидан... олғир

БИР чимдим хамир нима дегани? Моҳирроқ новвой бўлса кулча ёпиб берар. Шунга ҳам ота гўри-қозихона қилиб ўтириш шартми? Қолаверса, хамир қирқаётганда ҳар доим тарози милини милига тўғри келтиришнинг ўзи бўлмайди. Наинки бирининг оғирлиги хиёл мўлжалга етмаса иккинчиси оғирроқ келади.

Бу — «Тошкентнон» ишлаб чиқариш бирлашмаси ва унга қарашли корхоналар раҳбарларининг изоҳи. Улар гапига «лаққа» тушгинг келади-ку, халқ назоратчилари ўтказган текшириш натижалари ҳушёр торттиради. Қани энди Тошкент нон савдоси дўконларига келтирилган нон маҳсулотларининг бирортасининг оғирлиги белгиланганидан озгина бўлса-да, кўпроқ тош босса.

Аксинча. Мана, бирлашма бош корхонаси 1-дўконга иккинчи навли буғдой нон жўнатибди. Тортиб кўрилса, ҳар бир нон оғирлиги белгилаканганидан 127 граммдан чиқди. Олғирларни қаранг: улар зуваланинг бешдан бирини ўмариб қолаверишибди. 5-нон заводининг новвойлари улардан бироз «инсофлик» экан. Ўша куни бу корхонанинг худди шу дўконга юборган биринчи навли нонини ҳар бири нормадагидан атиги 40 грамм «енгил» экан, холос.

Умуман тарозидан уришда бирлашма бўлимлари ўртасида мусобақа уюштирилса, мутлақ пешқадамлик бош корхонага «насиб» этиши турган гап. Мана, бунинг далиллари.

Бош корхона 24 октябрда 58-дўконга иккинчи навли нон жўнатади. Унинг ҳар буханкасидаги тафовут 145 граммни ташкил этиши аниқланди. Табиийки, бу тафовут новвойлар фойдасига бўлган. Ушбу дўконга айнан шу корхона томонидан юборилган биринчи навли нондаги камомад ўртача 95 граммга тўғри келган.

Эртаси куни корхона новвойлари зуваладан бу миқдорда «уриб қолиш» хавфлироқ, деган фикрга келган бўлишлари эҳтимолдан узоқ эмас. Ҳар ҳолда 93-дўконга 25 октябрь куни бош корхонадан келтирилган биринчи нав нонлари ўлчаб кўрилганда фарқ 75 граммни кўрсатди, холос.

Ўзи корхонанинг тарозилари «бузуққа» ўхшайди. Акс ҳолда 89-дўконга келтирилган нон оғирлиги ўртача 140 граммга, яъни белгиланганининг салкам бешдан бирига камлигини қандай тушунтириш мумкин? Завод директори Р. Каримов бундай бўлиши асло мумкин эмас, деб ҳисоблайди. Чунки, корхонада назорат кучайганидан кучайиб бораётган эмиш. Хамирни тарозидан уриб қолишдан бирорта новвой мутлақо манфаатдор эмасмиш. Халқ назоратчилари бунга ишонмасалар ўзлари корхона дарвозаси олдида туриб, ҳеч ким уни қоплаб уйига олиб кетмаётганлигига гувоҳ бўлиши мумкин эмиш.

Биз бунга жуда-жуда ишонгимиз келади. Боз устига пойтахтликларни ва Тошкент шаҳри меҳмонларини ҳозирги мураккаб шароитда ҳам уззу-кун нон билан таъминлаш учун астойдил меҳнат қилаётган новвойларимизга офаринлар айтгимиз келади.

Минг афсуски, рақамлар ўжарда. Ахир, нон дўконларида қанчадан-қанча патир, буханка, булкалар тортиб кўрилмади. Натижада эса фақат камомадга дуч келинди. Яна мисоллар керакми? Марҳамат. Бош корхона 9-цехи томонидан 2-дўконга жўнатилган патирларнинг ҳар бири белгиланган 300 грамм ўрнига 265 грамм тош босди. Худди шу корхона томонидан 47-дўконга келтирилган биринчи навли буханкалар ўртача 75 грамм «енгил» чиқди. Мазкур дўконга 5-нон заводи томонидан юборилган буханкалардан 50 граммдан, 3-нон заводининг маҳсулотларидан эса 40 граммдан ўмариб қолишибди. Ва ҳоказо, ва ҳоказо.

Нон тайёрловчи корхоналар тарозидан уришдан ташқари баъзан шундай маҳсулотларни дўконга юборишади-ки, бу ризқ-рўзимизни қўлингга олишга уяласан. Куйган ёки чала пишган оби-нон ва патирларнинг, булка-буханкаларнинг пештахталарда суви қочиб ётганлигига деярли ҳар куни дуч келамиз. Ота-боболаримиз ушоғини кўзига суртадиган ноннинг ахлатга ташланиши асосий сабаби ҳам шунда.

Сотувчилар қаёққа қарашяпти, деган ҳаққоний савол туғилиши ҳам мумкин. Шаҳар нон савдоси раҳбарлари шу йилнинг 9 ойи мобайнида сифатсиз маҳсулотлар жўнатганлиги учун «Тошкентнон» ишлаб чиқариш бирлашмасига 14 минг сўмлик жарима солишга жазм қилишибди. Аммо, улар буни асослаб бера олмаганликлари сабабли эътирозлари инобатга олинмабди.

Дўконларга нон ташувчилар эса дўқ-пўписа билан ҳам маҳсулотни ташлаб кетишга, сотувчиларни мажбур қилишга ўтмоқдалар. Хусусан, 115-дўкон сотувчилари нон олиб келадиганлар «Қани олмай кўр-чи, ҳолинг нима кечаркин» деб пўписа қилаётганларидан нолишди.

Хуллас, нон тайёрлашда ҳам, уни сотишда ҳам нуқсонлар беҳисоб. Бировлар хамир учидан уриб олғирлик қиляпти. Бошқалар куйик нонларни зўрлаб савдога тиқиштирмоқда. Буларнинг жабрини эса сиз билан биз — нон харид қилиш учун дўконларга келаётганлар тортяпмиз. Ана шундай бемазагарчиликларга чек қўйиш пайти келмадимикин? Ахир нондай улуғ нарсага шундай муносабатда бўлиш гуноҳ-ку!

Э. МАДИЁРОВ.

⊙ Тошкент булка-қандолат комбинатида мураббийчилик ҳаракатига кенг ўрин берилган.

СУРАТДА: сиз корхонанинг мураббий ишчиларидан (чапдан) Валентина Шамшина ва Маҳфуза Турсуновaларни кўриб турибсиз.

Т. Каримов суратлари.

КУМУШСИМОН булутлар аксарият айни тонг ғира-шира ёришаётган вақтда ва осмон жуда тиниқ пайтида пайдо бўлади. Бироқ улар табиатнинг ҳозиргача ечилмаган жумбоқларидан биридир.

Кумушсимон булутлар самода жуда оз вақт намоён бўлади. Улар худди симобий-кўкиш ҳарир парда каби сайёрамиз устини қоплаб турадилар. «Ҳарир парда» шунчалик шаффофки, унинг орасидан ҳатто самодаги юлдузлар ҳам кўриниб туради. Гўёки гўзал соҳира пари қайгадир учаётгандек...

Шу ерда ҳақли савол туғилади: нима учун бизнинг космик асримизда ушбу булутлар жумбоқлигича қолмоқда? Зеро, бунинг бир нечта сабаблари бор.

Масалан, ҳозиргача уларнинг қандай ҳосил бўлиши номаълумлигича қолмоқда. Табиатан олганда, бундай булутлар пайдо бўлмаслиги керак, чунки барчага маълумки, сувнинг томчилари жуда оз ҳоллардагина 15 километр юқоригача кўтарилиши мумкин. Ҳавода сузиб юрувчи атмосфера намлиги эса — тахминан 6 километр баландликда булутга айланиши мумкин: у ерда биз билган патсимон чўзилган юпқа ва қават-қават булутлар пайдо бўлади. Кумушсимон булутлар эса 80—85 километр баландликда сузиб юради. Қизиғи шундаки, улар қандай қилиб атмосферада, аниқроғи деярли ҳаво йўқ фазода муаллақ турарканлар. Қишда улар қаерга йўқолади? Нега ҳеч ким кумушсимон булутларни жануб мамлакатларида, экватор ёнида кўрмаган? Бизнинг Ватанимизда уларни фақат ёзда, Тула ва Петрозаводск атрофидаги кенгликда кузатиш мумкин. Жанубий ярим шарда ҳам улар асосан ёз фаслида ва кенгликнинг 55—60 даража оралиғида кўринади.

Очиғини айтганда, юқоридаги тафсилотлар азалдан маълум. Уларнинг юзасидан бир қанча қизиқ фаразлар баён қилинган. Жумладан, бу муздан иборат қобиқ билан қопланган самовий зарралардир, деган тахминлар ҳам айтилган. Унга қарама-қарши бўлган — кумушсимон булутлар, бу чанг билан ўралган космик муз кристаллчалари деган гумонлар ҳам бор.

Бу хусусда бошқа фаразлар ҳам бўлган, бироқ уларнинг бари бундай баландликда кристаллчалар қандай пайдо бўладилар деган оддий бир саволга жавоб бера олмаяпти.

Космик кемаларнинг дастлабки парвозларидан сўнг кумушсимон булутлар ҳақидаги маълумотлар анча бойиди. Маълум бўлишича, уларни фақатгина кенгликнинг 55—60 даражаси оралиғида эмас, балки қутбда ва экваторда ҳам кўришган экан. Курраи заминимиз худди ушбу юпқа булутлар билан ўралгандек. Фақат улар ҳамма жойдан ҳам кўринавермайдилар.

Фалакиёт жумбоқлари

Кумушсимон булутлар

— Кумушсимон булутлар гўёки киши эс-ҳушини олиб қўяди, — дейди фазогир-учувчи В. Севастьянов. — Бутун борлиқда фақат совуқ, оқ, озгина нурсиз, баъзан садафсимон ранг ҳукмрон. Тузилиши жиҳатидан жуда юпқа ва қорамтир осмон чегарасида чарақлаган ёки серғовак, ер устидан айланганида оққуш қанотига ўхшайди.

Фазогирлар кумушсимон булутларнинг баъзан икки ва уч қатлам бўлиб жойлашганлигини сездилар. Бундан ташқари уларнинг усти самолётда учган барча кишилар кўрганидек худди оддий тўп-тўп булутлар каби тўлқинсимон экан.

Эндиликда кумушсимон булутларнинг кўриниш қонуниятлари ва уларнинг мавсумий ўзгаришлари маълум. Бироқ асосий муаммо — улар қандай пайдо бўлади? Қаердан? Нима учун? Ҳамон ҳал этилганича йўқ.

Бу ерда баъзи фикрлар туғиладики, шуни баён қиламиз.

Албатта намлик куррамиз устидан бу ергача кўтарилиши мумкин эмас. Жумладан, космик заррачалар ҳам. Бунда бу ерда нима бўлиши мумкин деган савол туғилади. Бироқ бу саволга жавоб излашдан аввал, бу ер деганида қайси жой назарда тутилишини аниқлайдиган савол қўямиз.

Авваламбор, кумушсимон булутлар фақат мезосфера ва термосфера ўртасидаги ҳудудий қатламда бўлишини қайд этамиз. Бу жуда муҳим аниқлаштиришдир. Чунки мезосфера — бу атмосферанинг жуда совуқ, ҳаво сийрак бўлган қатлами бўлиб, тепага кўтарилган сари унинг ҳарорати 90 даража совуққача тушади. Термосфера эса аксинча, у мезосферадан баландда бўлиб, атмосферанинг жуда иссиқ қатламидир. Бу ерда ҳаво янада сийрак бўлса-да, бироқ ҳарорат 1500 даражагача боради.

Бундан келиб чиққан ҳолда, тахмин қилиш мумкинки, кумушсимон булутлар совуқ ва иссиқ газсимон осмон жисмлари ҳудудида пайдо бўладиган қандайдир қувватнинг тўпланишидир.

Ҳаммаси шундай. Аммо қандай суюқ модда йиғилади? Бу сув бўлса керак. Бироқ оддий эмас, балки оғир сувнинг бир туридир. Бизга сувнинг 38 тури маълум. Уларнинг ҳар бири ўзига хос хусусиятга эга. Умуман, табиатда сувнинг тахминан уч юздан ортиқ турларини учратиш мумкин... Яъни сув ҳам кўпчилик ўйлаганчалик оддий модда эмас.

Осмонда эса сув қуйидагича пайдо бўлиши мумкин. Куррамиздан атмосферага доимо водород чиқиб туради. Агарда космосдан туриб Ерга нигоҳ ташласангиз, пастдан тепага қараб бутун коинотда энг кўп тарқалган газнинг-водороднинг таралиб чиқаётганига ўхшаган манзарани кўришингиз мумкин.

Термосферага тушгач, водород атомлари космик нурлар таъсирига учрайди. Шундан сўнг водород дейтерий ёки бошқа изотопга айланади. Кислороднинг — атмосфера таркиб топган яна бир газнинг атомлари ҳам термосферада доимо мавжуд ва улар ҳам космик радиация таъсирига тушишлари мумкин. Натижада кислород изотоплари ҳосил бўлади.

Бу ерда космик радиациянинг нима алоқаси бор, деган савол туғилиши табиий. Маълум бўлишича, кумушсимон булутлар фақат турли хил геофизик ва гелиофизик туғёнлар, масалан, қуёш фаолиятининг, метеоритлар оқимининг авж олишидан сўнг пайдо бўларкан.

Энди водород ва кислород изотоплари бирлашиши мумкинмикан? Бошқачароқ айтганда, оғир сувнинг молекулалари қай йўсинда пайдо бўлади? Бу жуда оддий. Бундай қўшилиш реакциясининг ўтиши учун термосферанинг ҳарорати жуда ҳам қулайдир.. Чунончи, худди шундай ҳароратда жуда иқтидорли олимлардан Антуан Лавуазье қачонлардир кислород ва водород газини бирлаштирганди. Натижада бутун жаҳон сувнинг тузилишидан хабардор бўлганди. Тўғри, Лавуазье ўз тажрибасини газларни оғзи маҳкамланган милтиқ стволига киргизиб, сўнг уни оловда қиздирган ҳолда ўтказганди. Юқоридаги ҳолатда эса водород ва кислороднинг атомлари одатдаги табиий шароитларда — термосферада бирлашади.

Кумушсимон булутлардан жуда кичик кристаллчалардан иборат чўкиндилар ажралиб чиқади ва улар аста-секин пастга йўл олиб, атмосфера намлиги билан аралашиб кетади ва ёмғир ва қор билан ҳовузларга тушиб, уларни ҳам оғир изотоплар билан тўлдира бошлайди.

Яна икки савол жавобсиз қолмоқда. Нима учун кумушсимон булутлар қишда йўқолади? Гап шундаки, қишда қуёш фаоллиги қарама-қарши ярим шарга ўтади, шу сабабли қаерда ёз фасли бўлса у ерда кумушсимон булутлар ҳам пайдо бўлади. Зеро, бундай жойда катта гелиофизик фаоллик ва кучли космик нурлар мавжуддир.

Нима учун ушбу булутлар куррамиз тепасининг ҳамма еридан эмас, балки кенгликнинг фақат тор оралиғида кўринади? Ва фақат тонг ғира-ширасидагина? Бу кўриш қобилиятимиз нинг ўзига хос хусусиятларига ва атмосферанинг тузилишига боғлиқ. Атмосфера куррамиз атрофидаги доира эмаслигини кўпчилик билмайди. Экватор устида ҳавонинг қалинлик қатлами 30 километрдан ошса, қутбларда 7—8 километр бўлади. Маълумки, қуёш нури ҳар хил кенгликлардаги ҳавонинг турлича қалинликдаги қатламларида ўз йўналишини турлича ўзгартиради. Ушбу ўзгаришларни биз кўрамиз...

Агар юқоридаги фикрлар тўғри бўлса, бу қуйидаги хулосага олиб келади: термосферанинг қуйи қатламларида фақатгина сув эмас, балки деярли барча моддалар, жумладан органик моддалар ҳам ҳосил бўлиши мумкин. Чунончи, органик моддаларни ҳатто бир неча марта метеоритлар таркибини ўрганаётганимизда кўрганмиз.

Савол туғилади: балки термосферада ҳаётнинг бизга номаълум бўлган шакллари мавжуддир? Тўғри, термосферада углерод, азот ва бошқа тирик материяга кирувчи унсурларнинг атомлари мавжуд ва космик нурлар таъсирида бирлашиш реакциялари ўтишига ҳеч қандай тўсиқлар йўқ. Яъни, натижада тирик материялар ҳосил бўлиши ва бирлашиш реакциялари ўтиши мумкин.

Шундай бўлгач, фалакда ҳам ҳаёт мавжуд бўлиши мумкин. Балки, бизнинг курраи заминимиз тепасида ҳам тириклик, ўзига хос ҳаёт бордир?..

Дилшод ИСРОИЛОВ
тайёрлаган.

Шатранж оламида

Кучлар монанд келиб турибди

МАШҲУР шарқшунос олим академик И. Крачковскийнинг: «Баъзан тасодиф туфайли ажиб илмий асарларга дуч келиб қолинади. Чунончи, Абу Али ибн Сино рисолаларидан бири «Шатранж одоби» номли қўлёзма билан бир жилдда сақланиб келмоқда», деган гапи тарихчилар учун ажойиб туртки бўлди. Бу тўплам кўп асрлар давомида Ўрта Осиёда сақланган бўлиб, асримиз бошларида уни Қозон шаҳрига олиб келишган экан. Бундан 20 йилча бурун тадқиқ этила бошлаган «Шатранж одоби» рисоласининг муаллифи илоҳиёт илмининг забардаст мударрисларидан бири Имом ар-Роғиб Исфаҳоний (XI—XII аср) шатранж ўзи нима, деган саволга биринчи бўлиб минг йилча бурун мукаммал жавоб берган кишидир. Шатранжчиларга берган маслаҳатларидан бирида, у чунончи, шундай дейди: «Ҳариф шоҳига ҳужум қилаётганингда ҳеч нарсангни аяма. Ахир сулув қизга совчи қўйганда қалинидан қочмайдилар-ку!..» Каспаров—Карпов баҳсида ҳам шундай ҳоллар учраб турибди.

Хабар қилишларича, Америкадан Францияга кўчган матч иштирокчилари икки ҳафталик танаффусдан сўнг ўзларини бардам-бақувват ҳис қилаётган эмишлар. Шовқин-суронли Нью-Йоркдан кўра табиий жозибасини ҳали йўқотмаган Лион шаҳри вақт билан чекланган шахмат ижоди учун ёқимлироқ-да, албатта.

Беллашув иккинчи қисмининг очилиш маросимида ҳукумат аъзолари, ССЖИнинг Франциядаги элчиси Дубинин, Халқаро шахмат федерацияси президенти Ф. Кампоманес ва бошқа расмий кишилар иштирок этишди.

Дастлабки норасмий жаҳон шатранж чемпиони ҳамда 30 дан зиёд опера ёзган машҳур композитор Филидорнинг (XVIII аср) ватани, дунёда биринчи шахмат журнали «Паламед»ни чиқарган, 1858 йилда эса америкалик Пол Морфи билан германиялик Адольф Андерсен ўртасида матч ўтказган ва қолаверса 1924 йили Халқаро шахмат федерацияси — ФИДЕга асос солган Франция ушбу тантаналарни ҳам жойига қўйди. Бунинг устига Лиондаги йирик заргарлик фирмаси ғолиб учун ажойиб совррин таъсис этди. Олтин ва бронзадан ишланиб, мингдан ортиқ оқ ва қора жавоҳир доначалари қадалган бу совриннинг оғирлиги 5 килограмм бўлиб, баҳоси бир миллион долларга тенг экан.

Матчнинг бу ердаги биринчи, умуман эса ўн учинчи партиясида қора доналарни сурган Каспаров иккинчи бор Грюнфельд ҳимоясини танлади. Лекин бу сафар ҳарифлар юришлар тартибига бироз ўзгартиш киритдилар. Энг зўр дона, яъни фарзинлар алмашувидан хиёл олдинроқ қораларнинг вазият мақбулроқ кўринса-да, кўп ўтмай аҳвол тахминан тенглашгандай эди. Бироқ шунда ҳам кураш суръати сусайгани йўқ. Кейинчалик рўй берган кўпгина алмашувлардан сўнг тахтада руҳли эндишпиль юзага келиб, 42-юришда ўйин кечиктирилди. Имкониятлар тенглигига ишонч ҳосил қилган ҳарифлар эртасига уни давом эттирмай дурангга имзо чекдилар. Дарвоқе, улар ўртасидаги бешта матчда ҳам 13-учрашув шундай натижа бергани қизиқ. Бунинг сабаби, беллашувда ойнинг 13-куни туғилган, жаҳоннинг 13-чемпиони бўлган Гарри Каспаров иштирок этаётганидамикин-а?! Навбатдаги 14-учрашувнинг дастлабки икки юриши одатдагидек бўлгач минг кишилик Конгресслар залини тўлдириб ўтирган мухлису мутахассислар яна испанча партия ўйналишидан умидвор эдилар. Бироқ Каспаровнинг учинчи юриши уларни ҳанг-манг қилиб қўйди. Тахтада бундай оламшумул баҳсларда деярли учрамайдиган шотландча партияга хос доналар тузилмаси саф тортди. Кўп ўтмай томонлар қарама-қарши қанотларда ҳужум бошладилар. Ўрнатилган тартибга кўра қилиниши лозим бўлган охирги 15-юришга Каспаровда 30 дақиқа бор бўлса, шунча юриш қилиш учун Карпов ихтиёрида атиги 5 дақиқа вақт қолиб, вазифаси оғирлашган эди. Ҳарқалай у бу оғир вазифани муваффақият билан уддалай олди.

Беш соатлик қизғин курашлардан сўнг ўйин қуйидаги ҳолатда кечиктирилган эди.

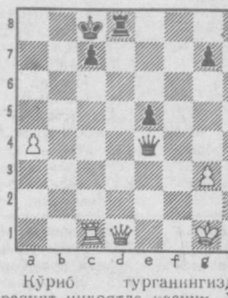

Кўриб турганингиздек вазият ниҳоятда кескин. Ҳарифлар пухта таҳлилдан сўнг уни давом эттирмай битим тузишни раво кўрдилар. Хўш, азиз шатранж шинавандалари, сизнинг фикрингиз қандай? Мустақил кўриб чиқинг, фойдадан ҳоли бўлмайди. Юриш навбати оқлардан, албатта.

Шахмат ўйини асосларини ўрганаётган ҳаваскор «Марказ» тушунчаси билан обдон таништирилиши бежиз эмас. Чунки тахта марказида жойлашган доналар, айниқса пиёдалар катта куч касб этади. Айни чоғда марказни бузиш ҳам муҳим омиллардан биридир. Шу ғояни ўзида мужассамлаштирувчи Грюнфельд ҳимояси бу матчда кўп учраяпти. 15- партияда жаҳон чемпиони яна шу дебютни ихтиёр этди. Аммо фарзинлар алмашувидан сўнг тағин оқ сипоҳу пиёдаларнинг тазйиқи остида қолди. Карповнинг бу тазйиқига Каспаровдан бўлак шахматчи балки дош беролмасди. Жаҳон чемпиони эса бутун қобилиятини ишга солиб бевосита таҳликаларни бартараф этишга ва иккала томоннинг ўйлаш учун вақти зиқлигида рақибини битимга кўндиришга муваффақ бўлди. Бу учрашувда жами 33 та юриш қилиниб ажратилган беш соат вақтининг деярли ҳаммаси сарфланди.

Ҳали ҳам ҳисоб тенг 7,5:7,5. Ҳозирча кучлар нисбати монанд. Белгиланган тартибга кўра бугун навбатдаги 16-партия ўйналиши керак. Бу гал оқ доналар Каспаровники бўлади.

Мамажон МУҲИДДИНОВ,
халқаро ҳакам,
тарих фанлари номзоди.

ШАНБА ОҚШОМИДА

● Кимнинг келинойиси чиройли.

Х. Мирзакаримов сурати.

Машҳур кишилар ҳаётидан

⊙ ТАСОДИФИЙ ГУВОҲЛАР

КУНЛАРНИНГ бирида Гёте Веймар бош герцогининг собиқ тарбиячиси Ф. Й. Зорет билан боғда сайр қиларди. Кутилмаганда сайр ишқибозлари бир аёл билан эркакнинг ўпишаётганликларини сезиб қоладилар. Бунинг қизиқарли жойи шунда эдики, ҳар икки «севишган»ларнинг ўз жуфти ҳалоли бор эди. Шу пайт нохуш манзарадан ажабланган собиқ герцог Гёте томон ўгирилди:

— Жаноб Гёте, сиз ҳам кўрдингиз-а?

Аллома тасдиқ маънода бош ирғаркан, жавоб қайтарди:

— Кўришга кўрдимку-я, аммо ҳеч ҳам бунга ишонгим йўқ!

⊙ ГЁТЕНИНГ ХАТОСИ

ҚАНОТЛИ сўзлар мажмуасидан ўрин олган ушбу жумланинг пайдо бўлишида кўзга кўринган тилчи олим Хайнрих Дюнцернинг хизмати беқиёсдир. Бунга машҳур сўз устасининг асарлар тўпламига изоҳ ва иловалар тузаётган пайтда содир бўлган бир воқеа сабабчидир. Бир жойда, ўлмас «Фауст» муаллифининг таъкидлаб ўтишича, у ҳақиқатан ҳам фақат Лилия Шёнеман исмли аёлнигина севган. Тадқиқотчи олим бу фикрни рад этаркан, ўз иловаларига қуйидагиларни тиркаб қўяди.

«Гёте қаттиқ янглишади: у Фридерикани Лилиядан ҳам кўпроқ севган».

Немисчадан Бойхўроз **МАМАТҚУЛОВ**
таржимаси.

УЛУҒ ШОИР— САҲНАДА

⊙ УЗБЕК адабиётининг асосчиси, буюк шоир ва мутафаккир Алишер Навоий туғилган кунининг 550 йиллигига қизғин тайёргарлик кўрилмоқда. Ўтган ҳафтада Алишер Навоий номидаги ўзбек давлат академик Катта театрида композитор Мутал Бурхонов либреттоси асосида саҳналаштирилган «Алишер Навоий» операси санъат мухлислари эътиборига ҳавола этилди.

Таниқли режиссёр, Ўзбекистон ССЖда хизмат кўрсатган санъат арбоби, Ҳамза номидаги Давлат мукофоти лауреати Баҳодир Йўлдошев шоир ҳаёти ва ижоди ҳақида ҳикоя қилувчи бу асарни саҳналаштирди.

Спектаклда Навоий ролини Ўзбекистон ССЖда хизмат кўрсатган артист Турсунбой Ҳусанов ва ёш санъаткор Шукур Ғофуров ижро этмоқда.

Аҳмад ФАЙЗИЕВ.

Бугун—Бутунжаҳон СПИДга қарши кураш куни

Лаззатнинг сирли ўлати

● Бу бинога кириб борганимда «Қучоғингизга оласизми, мен СПИДман?» деб нигорон кўзларини жовдиратиб турган болакайнинг суратига рўбару бўлдим. Ичимдан бир нарса узилиб кетгандай бўлди. Уларни болалик қувончи ва беғубор орзу-ҳавасларидан маҳрум этаётганлар ким?...

Ҳозирча, бу фожеа биронта ҳам ўзбек гўдагининг бошига тушганича йўқ. Аммо XX аср ўлати диёримизга аллақачон кириб келган...

СПИДга қарши кураш ва унинг олдини олиш учун жумҳуриятимизда нима ишлар қилинаяпти?

Ана шу саволга жавоб олиш мақсадида Жумҳурият СПИДга қарши кураш ва унинг олдини олиш марказининг бош шифокори Олим Ёқубович ЁҚУБОВ билан суҳбатлашдик.

— Олим Ёқубович, бу вабо жумҳуриятимизга қачон ва қандай қилиб кириб келди?

— Дастлаб 1987 йили хориждан ўқишга келган талабаларда аниқланди. Улар дарҳол ўз юртларига қайтарилиб юборилди. 1987 йилдан то шу кунга қадар 4 миллиондан ортиқ киши текширувдан ўтказилиб, 17 та СПИДга чалинганларни аниқладик. Уларнинг 13 таси хорижлик бўлиб, 3 таси Ўзбекистонда яшовчилар, биттаси эса Волгограддан меҳмон бўлиб келган жувон эди. У касалхонада ётган бемор болага қон бериш жараёнида СПИД вирусини юқтирган.

1989 йили январь ойида Ўзбекистонда яшовчи аҳоли орасидан биринчи марта СПИД касалига йўлиққан киши топилди. Бу аёл хорижлик эркакка турмушга чиққан бўлиб, Африкага кетган эди.

— Олим Ёқубович, шу йили одамлар орасида «битта донорда СПИД касаллиги аниқланибди» деган миш-миш тарқалди. Сиз шу миш-мишларга нима дея оласиз?

— Шу йили март ойида аниқланган СПИД вирусини ташиб юрувчи йигит ҳақиқатан ҳам донорликка қон топшириш жараёнида аниқланди. Аммо, у аввал донор бўлмаган. Донорликка илк маротаба қон топширганида эса аниқладик. Унинг қони ҳеч қаерда фойдаланилмаган. Биз бунинг ўз вақтида олдини олишга муваффақ бўлганмиз.

— СПИДга қарши кураш ва уни олдини олиш марказлари томонидан бундай касалликка чалинганларни топиб аниқлаш учун қандай махсус усуллар йўлга қўйилган?

— Ҳозир бизнинг ҳамма муаммоларимиз ҳам ана шу масалада. Аввало СПИДга қарши кураш ва унинг олдини олиш марказлари ҳамма вилоят ва ноҳияларда мавжуддир. Жумҳуриятимизда жами 14 та ана шундай марказ ва 45 та лабораториялар бор. Ҳар бир марказ қошида эса «ишонч хоналари» ташкил этилган. Бу хоналарга ўзидан шубҳаланган, касаллик аломатларини сезган ҳар бир киши келиб текширтириши мумкин. Уларнинг исм-шарифлари ва турар жойлари тиббиёт ходимлари томонидан сир сақланади. Бу Ўзбекистон ССЖ Олий Кенгашининг Раёсатида қонун йўли билан мустаҳкамланган. Қонунга биноан сир сақлай олмаган тиббиёт ходими жавобгарликка тортилади. Тошкент шаҳрининг ўзида бундай ишонч хоналари тўртта. Уларнинг биттаси Киров кўчасидаги 4-уйда жойлашган бўлиб, телефонлари 33-48-78, 32-29-36. Бу ерга ҳар куни 10—15 нафардан ортиқ киши келиб. ўзини текширтириб кетади. Бундан ташқари поликлиника ва шифохоналарда СПИД белгиларига яқин шикоятлар билан мурожаат қилган беморларнинг ҳаммаси назоратимиздан ўтади.

Муаммоларимиздан яна бири, биз яъни СПИД марказ ходимларининг баъзи ҳуқуқий имкониятларимиз чекланганлигидадир. СПИД гиёҳвандлар, бесоқолбозлар ва фоҳишалар орасида учрар экан, бу гуруҳлар доимо бизнинг назоратимизда бўлиб туришлари керак эди. Афсуски, биз бу гуруҳларга мансуб кишиларни бу ерга олиб келиб текшира олмаймиз. Ички ишлар вазирлигига қарашли муассасаларнинг ҳисобида турадиган гиёҳванд, фоҳиша ёки бесоқолбозларнинг рўйхати бизга берилмайди. Ҳозир эса бундай гуруҳларга мансуб кишиларнинг фақат ўз хоҳиши билан келганларинигина текшира оламиз, холос. Шунингдек, чет элга кетаётган ёки келаётганларнинг рўйхатлари ҳам ўз вақтида берилмайди. Уларни текширувдан ўтказишни тегишли вазирликлар тезлик билан ташкиллаштирмайдилар. Маориф вазирлигига қарашли муассасаларда ҳам аҳвол шундай. Хориждан ўқишга келаётганларни СПИД маркази назоратидан ўтказиш тадбирлари пайсалга солинади. Бугунги кунда эҳтиёткорлик билан ёндашиш керак бўлган ана шундай долзарб масалага масъулият билан ёндошилмаяпти. СПИДга қарши кураш ва унинг олдини олиш нафақат тиббиёт ходимларининг, балки ҳаммамизнинг ишимиздир. Ўзбекистон ССЖ Олий Кенгашининг Раёсати қабул қилган қарорда ҳам жумҳуриятнинг барча аъзоларини «бу касалликни тўла-тўкис аниқлаш, уларни СПИДга текширишни таъминлашлари»га даъват қилинади.

— Мутахассисларимизнинг фикрига кўра, бизда фақат бу касалликда гумонсиралганларнинг гуруҳигина аниқланаркан. Аниқ хулоса Москвада аниқланиб, бизга юборилар экан. Бу борада мустақил иш қила олмаслигимизнинг сабаби кўпроқ кадрлар масаласига келиб тақаладими ёки замонавий асбобларнинг йўқлигими?

— Мутахассисларимизнинг мустақил иш олиб боришга қурби етади. Бизда махсус асбоб-ускуналар шу даврга қадар йўқ эди. Аммо Соғлиқни сақлаш вазирлиги томонидан бу соҳага 3 минг сўм валюта ажратилиб, АҚШнинг ДЮЛОН фирмасида ишлаб чиқарилган диагностика асбоби олинди. Бу асбоб-ускуналарни ўрнатиб иш бошлаш учун юқорида айтиб ўтганимдек, жойимиз торлик қилаяпти. Ҳозир марказимизда етук мутахассисларни тайёрлаш учун ҳам махсус тайёргарликлар кўрилмоқда. Илмий-тадқиқот ишларини йўлга қўйиш ишлари режелаштирилгандир.

— Олим Ёқубович, жумҳуриятимизнинг бугунги шарт-шароити, табиий иқлими ва мувозанатини ҳисобга олганда яна 5 йилдан кейин Ўзбекистонда аҳвол қандай бўлади, деб ўйлайсиз?

— ...

— Мен бу саволимга жавоб ола олмадим. ВОЗнинг берган маълумотларига қараганда, СПИДга чалинаётганларнинг сони келажакда тезлик билан кўпайиб кетиши кўзда тутилмоқда. 1991 йилга келиб ССЖИ да СПИД билан оғриганларнинг сони 900 тага етиши мумкин, деб тахмин қилинмоқда.

Ҳозир Совет Иттифоқида 1074 та вирус ташиб юрувчилар аниқланган. Шундан 541 таси Совет Иттифоқига тегишли кимсалардир. 307 нафари эса болалардан иборат. Ҳаётдан кўз юмганлари 24 та бўлса, 16 таси гўдаклар эди. Ўзбекистонда-чи, яна бир неча йиллардан сўнг унинг бу соҳадаги истиқболи қандай бўлади?

Баъзи мутахассислар норасмий доираларда Ўзбекистоннинг мавжуд шароитда яна беш йилдан кейин бу касаллик кескин кўпайиши мумкинлиги айтишади. Аммо, нима учун буни оломонга қараб баралла хитоб қилишдан бош тортамиз?

Шу даврга қадар бу соҳада оғир сукунат ҳукмрон эди. Даҳшатли ва қўрқинчли бир сукунат... Одамлар орасида сирли ва даҳшатли миш-мишларнинг шарпаси кузнинг аччиқ ва изғиринли шамоли каби изғиб юрарди. Мана ниҳоят бу борадаги ҳақиқат очиқ-ойдин айтила бошланди.

Наҳотки, эндиликда ҳам ҳавойи ҳавасларга берилиб, адашаётганларнинг кўзларини очиш учун бор овозимиз билан бонг уролмаймиз? Наҳотки, ўша сукунатнинг сирли шарпаси ҳамон изғиб юрибди?!.

Суҳбатдош Ўзбекистон ССЖ Соғлиқни сақлаш вазирлиги қошидаги саломатлик маркази матбуот шўъбаси ходими

Комила СУЛТОНОВА.

⊙ Серкуёш ўлкамизда ҳамон олтин куз ҳукмронлик қилмоқда. Х. Солиҳов сурат-лавҳаси.

⊙ Дунёда ЭНГ йирик Улуғбек расадхонасидаги асосий асбобнинг радиуси қирқ метру тўрт сантиметр, ёйининг узунлиги эса 42 метрдир. Телескопли астрономиягача бўлган давр тарихида бундай ЭНГ катта асбоб бўлмаган.

⊙ Машҳур француз олими Лаплас Улуғбекни «ЭНГ буюк кузатувчи» деб атаган.

⊙ Бу қадимги расмнинг ишланганига уч юз йилдан ошган. Номаълум бир рассом шипи гумбаз хонани ва шипда — юлдузли осмон картаси, астрономик асбобларни тасвирлаган. Стол ёнида улуғ астрономлар: Птолемей, Коперник, Браге ўтиришибди... Энг фахрий ўринда — раиснинг ўнг томонида самарқандлик ўзбек астрономи Улуғбек ўтирибди. Европалик рассом ЭНГ фахрли ўринни буюк олимимиз Улуғбекка берган.

⊙ Темурий сулолаларининг ЭНГ буюк намояндалари таваллудларининг тўлиқ саналари нишонланади. Чунончи, 1991 йилда А. Навоий таваллудига 550 йил, 1994 йилда Улуғбек таваллудига 600 йил, 1996 йилда Амир Темур таваллудига 660 йил тўлади. 1993 йилда Бобур таваллудининг 510 йиллигини ҳам қўшиб ўтказиш лозимлиги ўз-ўзидан, яққол кўриниб турибди.

⊙ Ислом дунёсининг ЭНГ буюк олти нафар муҳаддисининг тўртови ҳам Ўрта Осиёдандир. Булар имом Бухорий, имом Муслим, имом ат-Термизий ва имом Бойҳақийлардир. Улар инсонпарварликлари, билим даражаларининг кенглиги, ўз замонаси олимлари ва мутафаккирлари билан алоқаларининг мустаҳкамлиги, ҳақиқат йўлида одамларни бирдамликка даъват этишдек ажойиб хусусиятлари билан жаҳон илм аҳли сафларида алоҳида ўрин эгаллайдилар.

⊙ Ўрта Осиё заминида Хивадаги ЭНГ кўҳна бино минг ёшли Жума масжидидир.

⊙ Шаҳрисабзнинг ЭНГ баланд биноларидан бири Кўкгумбаз масжиди Ўзбекистондаги масжидлар ичида ЭНГ улуғвор бўлиб, унинг гумбази диаметри 46 метрга тенгдир. Ҳатто энг машҳур Бибихоним мадрасасининг гумбази ҳам Кўкгумбаз масжидиникидан 4 метр камдир.

⊙ 1400 йилдан буён ишлатиб келинаётган ЭНГ қадрли сўз — «Ассалому алайкум» («Сизга саломатлик, тинчлик, осойишталик бўлсин» маъносида)ни тўла айтиб сўрашиш халқимизнинг ЭНГ қадимги ва ЭНГ яхши анъанасидир.

⊙ Буюк бобокалонимиз ат-Термизийнинг 1200 йиллиги арафасида шоирлар Низомжон Парда ва Асомиддин Темурийларнинг «Термиз ота» рисоласи Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси тарғибот маркази томонидан 4 кунда чоп этилди. 20 га яқин сурати мавжуд бўлган 50 варақли рисоланинг бунчалик тез чиқиши нашриётларимизда ЭНГ кам ҳодисадир.

Анвар МИРЗАЕВ
тайёрлаган

Муҳаррир
Э. М. ЭРНАЗАРОВ.

Ҳафталик кўрсатувлар

Душанба, 3

● ЎзТВ I

11.25 Кўрсатувлар тартиби.
11.30 Физика. Спектрал анализ.
12.00 «Ҳаётда ўрнингни топ». Телефильм.
12.30 Жўғрофия. Шарқий Европа текислиги.
13.00 Такрорий фильмлар экрани. «Жавоҳирлар маликасига ҳужум». Бадиий фильм (Рига киностудияси).

* * *

18.05 Янгиликлар.
18.10 «Пиратнинг ёзишмалари». Мультфильм.
18.20 «Тенгдошларинг ижодидан». Хоразм вилояти Қўшкўпир ноҳиясидаги 36-ҳунар-техника билим юрти талабаларининг чиқиши.
18.45 «Маорифимиз муаммолари».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 Ўзбекистон Давлат телевидениеси ва радиоси халқ чолғу оркестрининг концерти.
20.30 «Ахборот».
20.50 Жумҳуриятда хизмат кўрсатган артист Феруза Солиҳова рақсга тушади.
21.30 Москва. «Время».
22.00 «Экран таништиради...».
22.50 «Товламачи». Бадиий фильм («Мосфильм»).
00.25 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

19.00 Кўрсатувлар тартиби.
19.05 «Ассалому алайкум». Мусиқий кўрсатув (такрор.).
20.05 «Спринт» (рус тилида).
20.20 «Эсдалик учун дастхат» (рус тилида).
20.45 «Манфаатимиз йўлида».
21.25 Тижорат хабарлари (рус тилида).

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

21.30 Москва. «Время».
22.00 С. Айний номидаги академик опера ва балет театрининг 50 йиллиги олдидан. Жумҳурият халқ артисти, композитор Шарофиддин Сайфиддинов.
22.55 «Оталар». Бадиий фильм. 1-серия.

● МТ I

7.00 «120 минут».
9.00 «Омега» варианти». Беш серияли телевизион бадиий фильм. 1-серия («Экран»).
10.10 «Қулоқсизлар байрами». Мультфильм.
11.00 Футбол шарҳи.
11.30 «Биз қандай дам оламиз» туркумидан кўрсатув.
12.00 «Саёҳатчилар клуби».
13.00 «Время».
13.40 Фигурали учиш. Халқаро мусобақалар. Кўргазмали чиқишлар. Одессадан кўрсатилади.

* * *

16.00 В. Готовцева куйлайди.
16.25 Чукотка туб аҳолисининг муаммолари ҳақида телевизион ҳужжатли фильм.
17.15 Болалар соати (немис тили дарси билан).

«Юлейсрадио» (Финляндия) компанияси МТ экранида

18.15 «Табиат ҳозирча бизники». Ҳужжатли фильм премьераси.
18.40 «Калевала». Мультфильм премьераси. 1 ва 2-сериялар.

*

19.00 «Время».
19.30 Биз ва иқтисодиёт. «РАФ» бугунги кунда».
20.15 «Омега» варианти». Беш серияли телевизион бадиий фильм. 2-серия.
21.30 «Время».
22.00 Коллаж.

«Юлейсрадио» (Финляндия) компанияси МТ экранида

22.05 «Қор парчалар». Телевизион бадиий фильм премьераси.

*

23.25 Муаллифлик телевидениеси. «Юрий Любимовнинг кичик фожиалари», «Туновкун».
00.40 «ТСН».
00.55 «Степан Эрьзанинг уч орзуси».

● МТ II

9.00 Эрталабки бадантарбия машқлари.

Ўқув программаси

9.15, 9.55 «Табиат сирлари». Илмий-оммабоп альманах.
9.30, 10.40 Тарих. 9-синф. АҚШда Гражданлар уруши.
10.10 Итальян тили.
11.05 Билимдонлар учун машқ.
11.50, 12.40 Биология. 7-синф. Игнабарглилар.

*

12.10 «Бурда моден» таклиф этади...».
13.00 Халқ куйлари.
13.15 М. Капуро куйлайди.
13.40 «Абу Бакар... Бироз ўзим ҳақимда сўзласам». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси (Владикавказ, Махачқала).
14.00 Такрорий телефильмлар кундузги сеанси. «Қуёш сўзи қандай ёзилади» («Қирғизфильм»).

* * *

17.25 А. Блокка бағишланган телевизион ҳужжатли фильм.
18.20 «Мусиқий учрашувлар. Роберт Кабара» (Польша телевидениеси).
18.50 Коллаж.
19.00 «Время» (сурдо таржимаси билан).
19.30 «Телевизион мусиқий абонемент».
20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! «Зарарли маслаҳатлар».
20.45 «Вертикаль». «Қалбда қувонч». Ҳужжатли фильм премьераси. Ватан хор мусиқаси I Бутуниттифоқ фестивали ҳақида («ЦСДФ»).
21.15 «Қизил томоқ казарка». Телефильм.
21.25 «Айиқлар овунчоғи». Тюмендан кўрсатилади.
21.45 «Товушли йўлка».

Сешанба, 4

● ЎзТВ I

18.00 Кўрсатувлар тартиби.
18.05 Янгиликлар.
18.10 «Қувноқ ёлғончи». Мультфильм.
18.20 «Ўзбек тилини ўрганамиз» (такрор.).
18.50 «Элга хизмат: талаб ва таклиф».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.45 «Мустақиллик ва бозор иқтисодиёти».
20.30 «Ахборот».
20.50 «Суянчим — шеърият». Шокир Ҳакимий.
21.30 Москва. «Время».
22.00 «Тафаккур гулшани».
23.20 «Мудҳиш хато». Бадиий фильм.
00.55 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

19.00 Кўрсатувлар тартиби.
19.05 «Қишлоқда аҳволлар қандай?».
19.50 «Сузавер қайиқча». Бадиий фильм («Ленфильм»).
21.00 «Қурилиш жабҳаларида».

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

21.30 Москва. «Время».
22.00 «Ашки зиндаги». Телевизион спектакль премьераси.
23.00 «Оталар». Бадиий фильм. 2-серия.

● МТ I

7.00 «120 минут».
9.00 «Омега» варианти». Беш серияли телевизион бадиий фильм. 2-серия.
10.10 Мультфильмлар: «Шалпанг қулоқ», «Шалпанг қулоқ ва унинг дўстлари».
10.45 «Айбсиз айбдорлар». Ҳозирги суд ишларида халқ маслаҳатчиларининг роли ҳақида телевизион ҳужжатли фильм (Ростов-Дон).
11.05 Болалар соати (немис тили дарси билан).
12.05 «Ниқобни очиб қара». Уч серияли телевизион бадиий фильм премьераси. 1-серия («Юлейсрадио» компанияси, Финляндия).
12.50 Коллаж.
13.00 «Время».
13.40 Шахмат бўйича жаҳон чемпионатида.
13.55 «Бу бизнинг турмуш». Телевизион ҳужжатли фильм («Лентелефильм»).

* * *

16.00 Фольклор коллективларининг концерти.
16.20 А. Фет. РСФСР халқ артисти Л. Шчербинина ўқийди.
16.35 «Бор бўл, мусиқа».
17.20 «Объектив».

«Юлейсрадио» (Финляндия) компанияси МТ экранида

17.55 «Бруунида». Ҳужжатли фильм премьераси.
18.20 «Калевала». Мультфильм премьераси. 3 ва 4-сериялар.

*

18.40 «Ажойиб қиш кунларининг бирида». Ҳужжатли фильм премьераси. Қишлоқда яшовчи ногиронлар ва Улуғ Ватан уруши ветеранларининг муаммолари ҳақида (Украина хроникал-ҳужжатли фильмлар студияси).
19.00 «Время».
19.30 «Севги ва айрилиқ». Қадимий ва замонавий романслар.
20.15 «Омега» варианти». Беш серияли телевизион бадиий фильм. 3-серия.
21.30 «Время».

«Юлейсрадио» (Финляндия) компанияси МТ экранида

22.00 «Ниқобни очиб қара». Уч серияли телевизион бадиий фильм премьераси. 1-серия.

*

22.45 Шахмат бўйича жаҳон чемпионатида.
23.00 Россия парламент хабарномаси.
23.15 «Сўз» Бадиий-публицистик программа.
01.15 «ТСН».

● МТ II

9.00 Эрталабки бадантарбия машқлари.

Ўқув программаси

9.15 «Табиат сирлари». Илмий-оммабоп альманах.
9.35, 10.35 Жўғрофия. 8-синф. ССЖИнинг ўрмон ресурслари.
10.05 Француз тили. 1-йил шуғулланаётганлар учун.
11.05 Француз тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун.
11.35, 12.35 Мусиқа. 2-синф. П. И. Чайковский. «Болалик альбоми».
12.05 «Библиофика». 7-кўрсатув.

*

13.05 «Космонавт Волковнинг ердаги сўқмоқлари». Ҳужжатли фильм.
13.15 Т. Дашкова куйлайди.
13.35 Ритмик гимнастика.
14.05 Такрорий телефильмлар кундузги сеанси. «Дала ҳовли воқеалари». 1-серия — «Илиқ ёмғир».

* * *

17.25 «Николай Грицюк... халқига бегона мусаввир...». Телевизион ҳужжатли фильм (Новосибирск).
18.05 Тарих саҳифалари. «Давр». Н. М. Карамзин.
18.50 Коллаж.
19.00 «Время» (сурдо таржимаси билан).
19.30 Москва Давлат филармонияси академик симфоник оркестрининг концерти. Дирижёр — Илмар Лапиньш.
20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! «Бу ерда эртак яшайди».
20.45 «Биз қул эмасмиз...». Ўсиб келаётган ёш авлод тарбияси учун жамиятнинг масъулияти ҳақида телевизион ҳужжатли фильм (Волгоград).
21.15 «Қарқара жойини ўзгартирди». Телефильм.
21.25 «Тўсиқ». «Ёшлар рэкети» (Свердловск).
21.50 Кичик концерт.
22.00 «Рингга чақирилади». Бадиий фильм («Ўзбекфильм»).
23.25 «Қувноқ қалб», Телефильм.
24.00 ССЖИ Олий Кенгашининг сессиясида.
01.00 Хоккей. ССЖИ чемпионати. «Спартак» — «Динамо» (Москва). 2 ва 3-даврлар.

Чоршанба, 5

● ЎзТВ I

11.25 Кўрсатувлар тартиби.
11.30 Биология.
12.00 «Шифобахш сувлар водийси», «Ток новдаси». Телефильмлар.
12.30 Кимё. VI гуруҳ элементлари.
13.00 «Революция ваколати билан». Бадиий фильм. 1-серия («Ўзбекфильм»).

* * *

18.00 Кўрсатувлар тартиби.
18.05 Янгиликлар.
18.10 «Сирли қулф». Мультфильм.
18.30 Болалар учун. «Қувноқлар даврасида».
19.00 «Инсон ва қонун» туркумидан. «Прокурорни ким ҳимоя қилади?»
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 «Қадрият».
20.20 Тижорат хабарлари.
20.30 «Ахборот».
20.50 Жумҳуриятда хизмат кўрсатган артист, бастакор Қаҳрамон Комилов.
21.30 Москва. «Время».
22.00 Ўзбекистон халқ артисти С. Хўжаевнинг 80 йиллигига. «Ижодий портрет».
22.55 «Бузоқ йили». Бадиий фильм (А. Довженко номли киностудия).
00.15 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

19.00 Кўрсатувлар тартиби.
19.05 «Ҳар бир уй учун».
19.35 «Давр тақозоси билан» (рус тилида).
20.00 «Тошкент» хабарлари.
20.10 «Санъат рекламаси». Тошкентда тижорат бўйича халқаро анжуман.
21.10 «Театр — менинг ишим». Телефильм.

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

21.30 Москва. «Время».
22.00 «Ҳаёти деҳот».
22.40 «Владимир Висоцкий». Бадиий фильм (рус тилида).

● МТ I

7.00 «120 минут».
9.05 «Омега» варианти». Беш серияли телевизион бадиий фильм. 3-серия.
10.20 Мультфильмлар: «Айиқча қачон уйқудан туради», «Сирли йўқолиш».
10.45 Хоккей. ССЖИ чемпионати. «Спартак» — «Динамо» (Москва). 2 ва 3-даврлар.
12.05 «Бу бўлган... бўлганди...».
12.25 «Ниқобни очиб қара». Уч серияли телевизион бадиий фильм премьераси. 2-серия.
13.00 «Время».
13.40 Хоккей. Ўртоқлик учрашуви. «Лос-Анжелес-Кингз» — «Химик». 2 ва 3-даврлар. АҚШдан кўрсатилади.

* * *

16.00 «Бир варақ оқ қоғоз». Телевизион ҳужжатли фильм (Пермь).
16.30 «Мусиқий хазина». Я. Сибелиус. Скрипка ва оркестр ижроси учун концерт.
17.05 Болалар соати (инглиз тили дарси билан).

«Юлейсрадио» (Финляндия) компанияси МТ экранида

18.05 «6-километрда концерт». Ҳужжатли фильм премьераси.
18.30 «Калевала». Мультфильм премьераси. 5 ва 6-сериялар.

*

8.50 «Ер — она масканимиз». Фотоконкурс.
18.55 «Резонанс». «Европа келажакда: олий даражадаги учрашувдан сўнг».
19.55 М. Мусоргский. «Лисая гора тун».
20.10 «Омега» варианти». Беш серияли телевизион бадиий фильм. 4-серия.
21.30 «Время».
22.00 Коллаж.

«Юлейсрадио» (Финляндия) компанияси МТ экранида

22.05 «Ниқобни очиб қара». Уч серияли телевизион бадиий фильм. 2-серия.
22.40 «Овози мен учун...». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси. А. Ахматова шеърлари асосида композиция.
23.40 «ВИД» таништиради: «Виктор Цой хотираси».
01.10 «ТСН».

● МТ II

9.00 Эрталабки бадантарбия машқлари.

Ўқув программаси

9.15 «Табиат сирлари». Илмий-оммабоп альманах.
9.35, 10.35 Физика. 9-синф. Вазнсизлик ва ортиқча юк.
10.05 Немис тили. 1-йил шуғулланаётганлар учун.
11.05 Немис тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун.
11.35, 12.35 Умумий биология. 10-синф. Эволюциянинг асосий йўналишлари.
12.05 «Библиофика». 8-кўрсатув.

*

13.05 «Ялта-91».
13.15 «Манеждан манежгача». Э. Белютин студиясининг «Янги воқелик» бўлажак кўргазмаси муносабати билан.
13.25 «Ов». Ҳужжатли фильм премьераси. Киевнинг «Динамо» футбол командасининг собиқ капитани В. Турянчик ҳақида (Украина кинохроника студияси).
13.45 «Циркни ҳамма севади». «Алибек йигитлари». Свердловскдан кўрсатилади.
14.10 Такрорий телефильмлар кундузги сеанси. «Дала ҳовли воқеалари». 2-серия — «Дарахтлар барг ёзганда».

* * *

17.25 София филармонияси Э. Табаков раҳбарлигидаги симфоник оркестрининг концерти.
18.10 К. Симонов. «Урушсиз ўтган 20 кун» қиссасидан парчалар. Муаллифнинг ўзи ўқиган.
18.40 В. И. Ленин номли МГПИ «Млада» хорининг чиқиши.
19.00 «Время» (сурдо таржимаси билан).
19.30 Коллаж.
19.35 «Ратиборнинг болалиги». Мультфильм.
19.55 Тинч океан қирғоқларининг экологик муаммолари ҳақида телевизион ҳужжатли фильм (Петропавловск-Камчатск).
20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! «Хрюшанинг чўртан балиғи».
20.45 А. Барикин ўз қўшиқларини ижро этади.
21.15 «Муҳандислар қасри». Телефильм.
21.25 «Сохта деҳқон портрети». Қишлоқда хўжайинлик ҳисини қайтадан тиклаш ҳақида.
21.45 Студиямизда Андрей Гридчук ва Людмила Берлинская. Р. Шуман. «Ажиб манзаралар».
22.00 «Даҳонинг ёшлиги». Бадиий фильм («Ўзбекфильм»).
23.25 «Тотли лаҳзалар». Фильм-концерт.
24.00 ССЖИ Олий Кенгашининг сессиясида.
01.00 Хоккей. Ўртоқлик учрашувлари. «Лос-Анжелес Кингз» — «Химик». 2 ва 3-даврлар. АҚШдан кўрсатилади.

Пайшанба, 6

● ЎзТВ I

11.25 Кўрсатувлар тартиби.
11.30 Болалар учун фильмлар: «Кичик йилқибоқар», «Сеҳрли паровозча».
12.00 «Революция ваколати билан». Бадиий фильм. 2-серия.

* * *

18.00 Кўрсатувлар тартиби.
18.05 Янгиликлар.
18.10 «Анҳор бўйида». Мультфильм.
18.25 Мактаб ўқувчилари учун. «Санъат ғунчалари».
19.00 «Алифбо сабоқлари».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 Ҳожиакбар Ҳамидов ва Дилором Шукуржонова концерти.
20.30 «Ахборот».
20.50 «Маърифатнома».
21.20 «Бухороий шариф». Манзарали фильм.
21.30 Москва. «Время».
22.00 «Мерос». «Бобурнома»нинг 460 йиллигига.
23.00 Кино... Кино... Кино...
00.20 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

19.00 Кўрсатувлар тартиби.
19.05 «Тошкент» студияси кўрсатади: 1. «Шаҳризоданинг саволлари», 2. «Ҳамшаҳарлар».
21.15 «Шогирдларнинг даври». Ҳужжатли фильм («Ўзбектелефильм»).

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

21.30 Москва. «Время».
22.00 «Ворисони «Шашмақом». Конкурс программаси.
23.00 «Сизга эркинлик бериш учун келдим». Телефильм.

● МТ I

7.00 «120 минут».
9.00 «Омега» варианти». Беш серияли телевизион бадиий фильм. 4-серия.
10.15 Болалар соати (инглиз тили дарси билан).
11.15 «Ҳайвонот оламида».
12.15 «Ниқобни очиб қара». Уч серияли телевизион бадиий фильм премьераси. 3-серия.
12.55 Коллаж.
13.00 «Время».
13.40 Шахмат бўйича жаҳон чемпионатида.
13.55 «Степан Эрьзанинг уч орзуси».
14.40 Л. Бернстайн. «Вессайд воқеаси» мюзиклидан симфоник рақслар.
15.00 «Австрия. Альп қиссаси». Ҳужжатли фильм премьераси («ЦСДФ»).
16.10 Компьютер билан мулоқот.

«Юлейсрадио» (Финляндия) компанияси МТ экранида

16.55 «Усталар ҳақида уч новелла». Ҳужжатли фильм премьераси.
17.45 «Калевала». Мультфильм премьераси. 7-серия.

*

17.55 Сиёсий мулоқотлар. «Вазият».
18.25 «...16 ёшгача ва ундан катталар».
19.10 Қайта қуриш: муаммолар ва ечимлар. «Иқтисодиёт ва экология».
20.10 В. Третьяков раҳбарлигидаги ССЖИ Давлат камер оркестри чалади.
20.20 «Омега» варианти». Беш серияли телевизион бадиий фильм. 5-серия.
21.30 «Время».

«Юлейсрадио» (Финляндия) компанияси МТ экранида

22.00 «Ниқобни очиб қара». Уч серияли телевизион бадиий фильм премьераси. 3-серия.
22.40 Муаллифлик телевидениеси. «Телескоп».
00.10 «ТСН».
00.25 «Танишиб олайлик». «Парнас сари бир босқич». Халқаро телевизион фестиваль. III тур.
01.00 Шахмат бўйича жаҳон чемпионатида.

● МТ II

9.00 Эрталабки бадантарбия машқлари.

Ўқув программаси

9.15 «Табиат сирлари». Илмий-оммабоп альманах.
9.35, 10.35 Табиатшунослик. 5-синф. Оби ҳаво ва уни олдиндан билиш.
9.55, 10.55 «Увертюра». Илмий-оммабоп фильм.
10.05 Испан тили. 1-йил шуғулланаётганлар учун.
11.05 Испан тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун.
11.35, 12.35 Биология. 8-синф. Амфибиялар. Улар кимлар?
12.05 Рус тили.

*

13.05 «Кўк қўтон». Телевизион ҳужжатли фильм (Иркутск).
13.15 Ритмик гимнастика.
13.45 «Одамлар менга қўшиқ ҳадя этишди». Телевизион ҳужжатли фильм.
14.15 Такрорий телефильмлар кундузги сеанси. «Дала ҳовли воқеалари». 3-серия — «Майдаги совуқ кунлар».

* * *

17.25 «Леопольд ва олтин балиқча», «Мушук Леопольднинг қасоси». Мультфильмлар.
17.55 «Рақсга бахшида умр». ССЖИ халқ артисти Н. Бессмертнова иштирокида фильм-концерт («Экран»).
19.00 «Время» (сурдо таржимаси билан).
19.30 Ритмик гимнастика.
20.00 «Бу ғаройиб шведлар». Швециянинг Вестерос шаҳри спорт ҳаёти ҳақида.
20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! «Биздачи...».
20.45 Коллаж.
20.50 «Турначалар». Телевизион ҳужжатли фильм (Владикавказ, Махачқала).
21.15 «Пиллапоя бўйлаб юқорига». Телефильм.
21.25 «Кўҳна вулқон этакларида». Телевизион ҳужжатли фильм. Уралнинг гўзал ва манзарали олами ҳақида (Пермь).
21.40 П. И. Чайковский номли Москва Давлат консерваторияси студентлари хорининг концерти.
22.00 «Юлдузи-юлдузига тўғри келмади». Телевизион бадиий фильм.
23.20 «Биз қамални ёриб чиққанмиз». Телефильм.
24.00 ССЖИ Олий Кенгашининг сессиясида.

Жума, 7

● ЎзТВ I

11.25 Кўрсатувлар тартиби.
11.30 Зоология. Сув ва қуруқликда яшовчилар.
12.00 «Тезликнинг тизгинланиши», «Ёрдамчилар мактаби». Телефильмлар.
12.30 Биология. Ҳужайрада модда ва уларнинг алмашинуви.
13.00 «Революция ваколати билан». Бадиий фильм. 3-серия.

* * *

18.00 Кўрсатувлар тартиби.
18.05 Янгиликлар.
18.10 «Ўзбекистон саноати: моддий-техника ресурсларидан оқилона фойдаланайлик».
18.40 «Қўшиқ айтиш — орзуим». Ю. Юсупов, И. Қирғизов.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.45 Ўзбекистон ССЖ Ички ишлар вазирлиги матбуот маркази хабар қилади.
20.00 Тижорат хабарлари.
20.10 «Илмий мулоқотлар».
20.30 «Ахборот».
20.50 Дилрабо концерт.
21.30 Москва. «Время».
22.00 Ўзбекистон Компартияси XXII съездида.
23.00 «Индинги кун жадвали». Бадиий фильм («Беларусьфильм»).
00.25 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

19.00 Кўрсатувлар тартиби.
19.05 «Бу оқшомда» (рус тилида).
20.00 «Пульс». Информацион кўрсатув (рус тилида).
20.10 «Бу оқшомда» кўрсатувининг давоми.

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

21.30 Москва. «Время».
22.00 «Ранда». Танқидий тележурнал.
22.40 «Ғаройиб воқеа». Бадиий фильм.

● МТ I

7.00 «120 минут».
9.00 «Омега» варианти». Беш серияли телевизион бадиий фильм. 5-серия.
10.10 «Сўз». Бадиий-публицистик программа.
12.10 «...16 ёшгача ва ундан катталар».
13.00 «Время».
13.40 «Цам» мўғул байрами.
14.10 Л. Тимофеева чалади (фортепьяно).

* * *

16.00 «Малиновка ва айиқ». Мультфильм.
16.15 «Гюмриец». Телевизион ҳужжатли фильм премьераси. 1988 йили зилзила фожиасини бошдан кечирган Ленинакан шаҳрининг аҳолиси ҳақида (Ереван).
16.40 «Яшил чироқ».
17.15 ССЖИ Давлат телерадиоси рус халқ чолғулари академик оркестрининг концерти.
18.00 «ТелеЭКО» журнали.
18.30 «Ферскотти» группаси билан учрашув (Финляндия).
19.00 «Время».
19.30 Нодипломатик суҳбатлар.
19.55 «Рақкослар». Телевизион ҳужжатли фильм (Новосибирск).
20.25 «ВИД» таништиради: «500 программаси», «Мўъжизалар майдони» капитал-томошалари.
21.25 Коллаж.
21.30 «Время».
22.00 Ички Ишлар вазирлиги маълумотларига кўра.
22.15 «Бу бўлган... бўлганди...».
22.35 «ВИД» таништиради: «Халқ билан юзма-юз», «Взгляд», «Веди», «Эм ти ви».
01.35 «ТСН».

● МТ II

9.00 Эрталабки бадантарбия машқлари.

Ўқув программаси

9.15 «Табиат сирлари». Илмий-оммабоп альманах.
9.35, 10.35 Теварак атроф билан танишиш. 1-синф. Мактаб ва менинг ўртоқларим.
9.55, 10.55 «Тунги Эрмитаж». Телевизион ҳужжатли фильм.
10.05 Инглиз тили. 1-йил шуғулланаётганлар учун.
11.05 Инглиз тили. 2-йил шуғулланаётганлар учун.
11.35, 12.35 Жўғрофия. 6-синф. Тоғлар ва текисликлар.
12.05 «Онам, дадам ва мен».

*

13.05 Краснодар шаҳар ёшлар фольклор ансамблининг чиқиши.
13.15 Ҳаракат хавфсизлиги учун.
13.20 Гнесинлар номли мусиқа билим юрти талабаларининг концерти.
14.10 Такрорий телефильмлар кундузги сеанси. «Дала ҳовли воқеалари». 4-серия — «Дам олиш кунларидаги ташрифлар».

* * *

17.25 Спорт ҳамма учун.
17.40 Союзлар уйининг Колонна залида Лидия Русланова хотираси кечаси.
18.55 Коллаж.
19.00 «Время» (сурдо таржимаси билан).
19.30 Яҳудий мусиқа ва қўшиқлари фестивали.
20.20 Долзарб интервью.
20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! «Степанинг чўртан балиғи».
20.45 «Томошабинлар меҳри соврини» кинофестивали. «Ложкин тиллаларини қаерга яширади». Телевизион ҳужжатли фильм. Ставрополь ўлкасидаги ташаббускор археолог ҳақида.
21.15 «Жайронлар ороли». Телефильм.
21.25 Эстрада рақсларининг замонавий йўналиши — Стэп ва унинг тарихи ҳақида фильм-концерт («Экран»).
22.00 «Келгинди». Бадиий фильм («Мосфильм»).
23.35 «Маррани аниқ олиш». Телефильм.
24.00 ССЖИ Олий Кенгашининг сессиясида.

Шанба, 8

● ЎзТВ I

8.00 «Ассалому алайкум». Мусиқий кўрсатув.

*

9.00 «Барбод бўлган экспедиция». Бадиий фильм. 1-серия (М. Горький номли киностудия).
10.10 Ўзбекистон композиторлари уюшмасининг IV пленуми.
10.50 «Шахсий ёрдамчи хўжаликларга кенг йўл».
11.30 Ў. Умарбеков. «Қиёмат қарз». Ҳамза номидаги Ўзбек Давлат академик драма театрининг спектакли.
13.05 «Мураббий ўгитлари».
13.35 «Деҳқон ва замин».

* * *

18.00 Кўрсатувлар тартиби.
18.05 «Дилли ва Даллининг саргузаштлари». Мультфильм.
18.15 Ўсмирлар учун. «Тенгдошлар».
19.00 «Ўзбек тилини ўрганамиз».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.45 Ўзбек классик куйларидан концерт.
20.15 Оқшом эртаклари.
20.30 «Ҳафтанома».
21.30 Москва. «Время».
22.00 Ўзбекистон Компартияси XXII съездида.
23.00 «Беором кун». Бадиий фильм («Мосфильм»).
00.35 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

9.00 «Савту калом». Адабий-мусиқий кўрсатув.
9.55 А. Чхаидзе. «Авлодлар». Телевизион спектакль. 2-қисм.
10.55 Шарқона яккама-якка кураш турлари. Нинза.
11.25 Кинопрограмма.

* * *

18.00 Кўрсатувлар тартиби.
18.05 «Мутлақо сир эмас».
18.45 «Муми-долга куз келди». Мультфильм.
19.00 «Новости».
19.20 Кинолавҳа.
19.30 «Дар меҳмони панзоб».
20.30 «Ахбор».
20.50 «Гулчин». Концерт.
21.30 Москва. «Время».
22.00 Б. Кимёгаров фильмлари. «Рустам ҳақида достон».

● МТ I

7.00 «120 минут».
9.05 «Онам, дадам ва мен». 8 ойдан 9 ойгача бўлган гўдакларнинг ривожланиши ва уларни тарбиялаш.
9.35 «Умринг боқий бўлсин, Ер!» Экологик программа.
10.35 «Партнёр». Тижорат хабарномаси.
11.05 «Пи» белгиси билан». Илмий-оммабоп программа саҳифаларида.
12.05 «Бурда моден» таклиф этади...».
12.35 Режиссёр И. Селезнёва фильмлари. «Ана шунақа гаплар» («Экран»).
14.15 «XX аср: ташвишли давр хроникаси». Кинопрограмма. Бадиий-публицистик фильм премьераси. 1-серия (М. Горький номли киностудия).
15.25 «Пласидо Доминго билан бир оқшом». Мусиқий фильм (Англия «Спейн Пикчер» телекомпаниясининг маҳсулоти).
16.20 «Болакай ва шуъла». Мультфильм.
16.30 Баянчи-аккордиончилар 1 халқаро танловининг очилиши.
18.00 Халқаро панорама.
18.45 «Бечора гусар ҳақида бир оғиз сўз айтиб қўйинг». Телевизион бадиий фильм. 1-серия («Мосфильм»).
20.00 ССЖИ ҳукуматида.
20.10 «Бечора гусар ҳақида бир оғиз сўз айтиб қўйинг». Телевизион бадиий фильм. 2-серия.
21.30 «Время».
22.00 Телевизион ҳужжатли фильм.
22.25 Россиянинг парламент хабарномаси.
22.40 «Панда». Илмий-оммабоп фильм премьераси. «Фиат» енгил автомобиллар фирмасининг янги модели ҳақида.
23.05 «Парнас сари бир босқич». Халқаро телевизион фестиваль. 3-тур.
01.20 «ТСН».

● МТ II

8.30 Эрталабки бадантарбия машқлари.
8.45 «Довюрак Робин Гуд». Мультфильм.
9.00 Иттифоқдош жумҳуриятлар кинопублицистикаси. «Янги келин-куёвлар учун реактор». Ҳужжатли фильм премьераси. Жамоатчиликнинг Хабаровск ва Приморье ўлкаларида АЭС қурилишига қарши чиқишлари ҳақида.
9.20 «Оддий даҳшат». Телевизион бадиий фильм. 1 ва 2-сериялар.
11.20 Рус тили.
11.50 РСФСР шаҳарлари телестудиялари. «Кимга қон керак?». Донорлик ҳақида (Свердловск).

* * *

18.50 «Элизабетни кутиб». Телевизион бадиий фильм премьераси («Лентелефильм»).
20.00 «Майдон».
21.00 Ф. Лист. Венгерча 6-рапсодия. Халқаро конкурс совриндори В. Бакк ижро этади (фортепьяно).
21.15 «Венециядаги карнавал». Телефильм.
21.30 «Время» (сурдо таржимаси билан).
22.00 ССЖИ Олий Кенгашининг сессиясида.
22.30, 23.50 Композитор А. Морозов ижодий кечаси.
23.45 Коллаж.

Тунги сеанс

01.15 «Кино, севги ва... фантазия». Киноконцерт.
02.10 «Грузия-телефильм»нинг қисқа метражли телевизион бадиий фильмлари: «Ўрта девор», «Салом, қўшни».

Якшанба, 9

● ЎзТВ I

8.00 «Ҳафтанома» (такрор.).

*

9.00 «Барбод бўлган экспедиция». Бадиий фильм. 2-серия.
10.00 «Саҳна табассуми».
10.45 «Ғаройиб уйча». Мультфильм.
11.00 «Эски Жўва гаврошлари». Йўлдош Охунбобоев номидаги жумҳурият Ёш томошабинлар театрининг спектакли.
12.20 «Алифбо сабоқлари» (такрор.).
12.50 «Саломат бўлинг!».

Тижорат кўрсатувлари

13.35 «Йўловчилар манфаатини кўзлаб».
13.45 «Сифатли тола учун».
14.15 «Андижоннинг мева-сабзавот конвейери».

* * *

18.00 Кўрсатувлар тартиби.
18.05 «Ўрмон эртаклари». Мультфильм.
18.15 Болалар учун. «Кичкинтой» программаси.
18.45 «Оламга саёҳат». Кинокўрсатув.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 «Танавор» ансамблининг концерти.
20.30 «Ахборот».
20.50 «Якшанба оқшомида». Мусиқий кўрсатув.
21.30 Москва. «Время».
22.00 «Тўғри сўзнинг тўқмоғи». Бадиий фильм («Мосфильм»).
23.15 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ:

21.30 Москва. «Время».
22.00 Фарҳод Дарё қўшиқлари (Афғонистон).
23.20 «Телетомошабин ҳамроҳи».

● МТ I

8.30 Спорт ҳамма учун.
8.45 Ритмик гимнастика.
9.15 «Спортлото» тиражи.
9.30 «Эрта саҳарлаб». Болалар учун кўрсатув.
10.30 «Ватан хизматида».
11.30 Тонгги дам олиш программаси.
12.00 «Дунё бўйлаб». Альманах.
13.00 «Здоровье».
13.45 «XX аср: ташвишли давр хроникаси». Кинопрограмма. Бадиий-публицистик фильм премьераси. 2-серия.
15.15 «Қишлоқ янгиликлари».
16.15 Педагогика ҳамма учун.
17.15 Мультфильмлар: «Акаиро», «Ох, малика».
17.45 «Янги авлод ўзи танлайди». «Юниор-банк». Ёш банкирлар мусобақаси.
19.00 «Альфред Нобелнинг йигирманчи асри».
20.00 «Шантаж». Беш серияли телевизион бадиий фильм премьераси. 1-серия (Италия).
21.30 «Время».
22.00 «Оддий ва мангулик ҳақида».
22.15 П. И. Чайковскийнинг юзта романси.
22.35 «Маппет-шоу». Кўп серияли телевизион қўғирчоқ фильм-концерт премьераси. 19 ва 20-сериялар.
23.25 «Нима? Қаерда? Қачон?»
00.25 Шахмат бўйича жаҳон чемпионатида.

● МТ II

8.30 Зарядкага сафланинг!
8.45 «Ғаройиб матч». Мультфильм.
9.05 «Биз яшаётган олам». Кинодраматург Б. Добродеев фильмлари. «Горькийнинг дўсти Андреева» («ЛНФ»).
10.05 «Қияликда». Телевизион бадиий фильм. 1 ва 2-сериялар («Тожикфильм»).

●

14.15
ЎЗБЕКИСТОН ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ «ДЎСТЛИК» ВИДЕОКАНАЛИ

●

16.45 «Ўзи ва у». Телевизион спектакль премьераси.
18.45 «Планета». Халқаро программа.
19.40 «Россия газмоли» фестивали. Эстрада томошалар программаси.
20.45 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! «Биздачи...».
21.00 Коллаж.
21.05 «Она замин ташвишида». «Дарёни менга беринг». Ҳужжатли фильм премьераси («ЦСДФ»).
21.30 «Время» (сурдо таржимаси билан).
22.00 «Тутиб олса — қўймайди». Телевизион бадиий фильм премьераси (Югославия).
23.10 Бадиий гимнастика. Халқаро мусобақалар. Харьковдан кўрсатилади.

ТОШКЕНТ оқшоми

(«Вечерний Ташкент») — орган Ташкентского горкома Компартии Узбекистана и городского Совета народных депутатов.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси Тошкент шаҳри.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32-уй.

ТЕЛЕФОНЛАР: қабулхона — 32-53-76; хатлар — 33-29-70; 32-53-79; жамоатчилик қабулхонаси — 32-55-83.

Якшанбадан ташқари ҳар куни ўзбек ва рус тилларида мустақил чиқади.

140, 390 нусхада чоп этилади. Индекс 64690, Д — 2201
1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10.